LAKEWOOD DAF YOMI

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע"נ
ברוך דוב ז"ל בן יבלחט"א משה חיים ווידרא נ"י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ"ל

מרפא מקומות רפפי גם
לע"נ מרים שיינדל בת יבלחט"ו ספרים שמעון סינגוויץ

יא: בתולה נשאת פרק ראשון כתובות

ושמואל אמר אין מוכת עץ בבשר. כלומר השיר בתולין מיירי[1] לפי שהשיר למה יש לה להיות פחותה ממוכת עץ: **לרבנן** הכיר בה מנה לא הכיר בה ולא כלום. ומתני' ר"מ היא ולא רבנן ומפ' מתני' לית לן בה כלל דתנן (יבמות דף נט.) אין להן טענת בתולין. אין יכול להפקידה לומו מנה ולומר בחזקת בתולה נשתמיך והרי מקחי מקח טעות: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב קטן הבא על הגדולה עשאה מוכת עץ כי אמריתה קמיה דשמואל אמר [2]אין מוכת עץ בבשר איכא דמתני לה להא שמעתא באפי נפשה קטן הבא על הגדולה רב אמר עשאה מוכת עץ ושמואל אמר אין מוכת עץ בבשר מתיב רב אושעיא גדול שבא על הקטנה וקטן הבא על הגדולה ומוכת עץ בכותבתן מאתים דברי ר"מ וחכמים אומרים מוכת עץ בכותבתה מנה אמר רבא הכי קאמר גדול הבא על הקטנה ולא כלום [3]דפחות מכאן בנותן אצבע בעין דמי וקטן הבא על הגדולה עשאה מוכת עץ ומוכת עץ גופא פלוגתא דר"מ ורבנן אמר רמי בר חמא [4]מחלוקת כשהכיר בה דר"מ מדמי לה לבוגרת ורבנן מדמו לה לבעולה אבל לא הכיר בה דברי הכל ולא [5]קשיא הכיר בה. כשכנסה וכתב לה כתובה היה יודע שהיא מוכת עץ: **דר"מ מדמי לה לבוגרת.** פי' דקי"ל הכלו בתולה ואפ"ה כתובתן מאתים. ורבנן מדמו לה לבעולה ור"מ אדמדמי לה לבוגרת לדמו לה לבעולה בעולה איתעביד בה מעשה (בוגרת) [בידי אדם הא] לא איתעביד בה מעשה ורבנן אדמדמו לה לבעולה לדמו לה לבוגרת בוגרת לא איתעביד בה מעשה כלל הא איתעביד בה מעשה: **אבל לא הכיר בה ר"ה ולא כלום.** פי' שמקח טעות הוא. ורבא אסיק דבין הכיר בה ובין לא הכיר בה לר"מ כתובתה מאתים לרבנן כתובתה מנה. וקי"ל כרבנן ולא כר"מ דיחיד ורבים הלכה כרבים: **מתני' בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנשואין כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים.** הגזירות והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו ג' שנים ויום א' כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים. פי' בתולה מן הנשואין וכגון שנכנסה לחופה ומת בעלה בחזקת בעולה קיימא משעה שנכנסה תחתיו וכתובתה מנה אם נשאת לאחר שתם ואין להם טענת בתולים להפסידה אותה מנה ולומר בחזקת בתולה נשאתיך והרי מקחי מקח טעות: **תנו רבנן** כנסה הראשון לשם נשואין ויש לה עדים שלא נסתרה או שנסתרה אלא שלא נסתרה עמו כדי ביאה אין **חשוני יכול לטעון טענת בתולים.** פי' להפסידה מנה הראוי לאלמנה מן הנשואין. **שהרי כנסה הראשון** מעידין אינו יכול לטעון: **אמר רבא זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה בתובה מנה.** פי' כיון שהעדים מברורים ומעידים שלא בא עליה כשכנסה [ראשון] א"כ בחזקת בתולה כנסה וש"מ כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה כתובתה מנה: **ר"א אמר בעלמא לעולם אימא לך דלית לה מידי ושאני הכא שכבר כנסה הראשון.** פי' ואע"פ שמעידים העדים שלאחר שכנסה לא בא עליה יש לומר כיון שנתרצית לו לכנוסה מאותה שעה היא נשאת לו. והל' כרב אשי דכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אין לה כלום. ורבא נמי הכי אמר לעיל במאי דתנן הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים וכו' ואמר רבא מקח טעות לגמרי משמע ולית לה כלל. והכא דקאמר זאת אומרת דיוקא בעלמא סבר לדייק מינה ולמימר דתנא דהאי מתניתא ס"ל הכי וליתא אלא כדתרצה רב אשי:

ואין להן טענת בתולים [א]הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו יתירות על בנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מנה ואין להן טענת בתולין: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב קטן הבא על הגדולה עשאה מוכת עץ כי אמריתה קמיה דשמואל אמר [ב]אין מוכת עץ בבשר איכא דמתני לה להא שמעתא באפי נפשה קטן הבא על הגדולה רב אמר עשאה מוכת עץ ושמואל אמר אין מוכת עץ בבשר מתיב רב אושעיא גדול שבא על הקטנה וקטן הבא על הגדולה ומוכת עץ בכותבתן מאתים דברי ר"מ וחכמים אומרים מוכת עץ בכותבתה מנה אמר רבא הכי קאמר גדול הבא על הקטנה ולא כלום [ג] דפחות מכאן בנותן אצבע בעין דמי וקטן הבא על הגדולה עשאה מוכת עץ ומוכת עץ גופא פלוגתא דר"מ ורבנן אמר רמי בר חמא [ד] מחלוקת כשהכיר בה דר"מ מדמי לה לבוגרת ורבנן מדמו לה לבעולה אבל לא הכיר בה דברי הכל ולא [ה]קשיא הכיר בה. כשכנסה וכתב לה כתובה היה יודע שהיא מוכת עץ: **מדמי לה לבוגרת.** דקיימא לן שכלו בתוליה כמ"ש יבמות (דף נט.) דלקמני בבתולה פרט לבוגרת שכלו בתוליה ומפ' הכי כתובתה מאתים: **ולא כלום.** למקח טעות הוא ומפ' מנה לית לן: **היא אומרת מוכת עץ אני.** משמתנו היא[ו]: **והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את.** הוסמא את משכבו מחזקת בתולה ולא מצא לה בתוליס היא לומרת מוכת עץ אני וקא מצנא מלמיס[ז] רבי מאיר היא: **לרבנן הכיר בה מנה.** ומתני' דהכא דלקתני ותכמיס לומרים מוכת עץ מנה כשהכיר בה: **לא הכיר בה ולא כלום.** והא לא מלינו למימר לר' מאיר[ח] הכיר בה מאתים לא הכיר בה מנה לפי שהכיר בה שיש מכוס ללא הכיר בה לית לה מידי ואין לה מוכת עץ כלל: **נמצאת.** לא הכיר בה משמע וקא מתמה רבא עליה: **תריץ.** לההיא לישנא דלעיל דלקתני ס"ר. מירוצא דתרצת לה לא מתרצה הכי אלא הכי לא הכיר בה לא כלום ולא ש"מ הדר ביה רבא מההיא ת"ר כנסה ראשון לשום נישואין [ט] ויש לה עדים שלא נסתרה אי נמי נסתרה ולא שהתה כדי ביאה אין השני יכול לטעון טענת בתולים שהרי כנסה ראשון אמר לר' מאיר[י] הכיר בה במקח טעות ממזקינן לית מכוס ללא הכיר בה לית לה מידי אלא אמר רבא מקח טעות הוא מין חילוק בין הכיר ולא הכיר: **והדר ביה רבא** גר' ול"ג מהכא[יא]. והדר ביה רבא ממאי דלמר לרבנן לא הכיר בה ולא כלום אלא מין הכיר בין לא הכיר יש לה מנה לרבנן ומתני' לר"מ ומתני' דתסס דברי הכל: **הוצאת שם רע.** ליענס מאה כסף אם אקר וליסקל אם אמת היה: **בא לב"ד.** זקוק לגוד לב"ד ולומר כו': **ואמר רב חייא** גרסי': **ומותיב רב נחמן** גר': **נפתחפה שדהו.** מוצץ גרס כלומר אם ומוקף את זריעתו ועוקרה: **מקח טעות**[יב] לגמרי משמע. ומין לה כלום: **כי אמרה רב ששת לא אמינתא.** להאי זמת לומרת לעיל דיש לה כתובה מנה: **וקשיא לה.** הא לתומתין: **ומר רבא** גרסי': **ואלא קשיא הך.** ומקשינן לרבא אלא קשיא הך דלעיל דקתני זימנא מעיקרא יש לה כתובה מנה: **תריץ.** לההיא לעיל דכיון הוסמא ס"ר. מירוצא דתרצת לה לא מתרצה הכי אלא הכי לא הכיר בה לא כלום אלא ש"מ הדר ביה רבא מההיא ת"ר כנסה ראשון לשום נישואין [יג] ויש לה עדים שלא נסתרה אי נמי נסתרה ולא שהתה כדי ביאה אין השני יכול לטעון טענת בתולים שהרי כנסה ראשון אמר לר' מאיר[יד] הכיר בה במקח טעות ממזקינן לית מכוס ללא הכיר בה לית לה מידי אלא אמר רבא מקח טעות הוא מין חילוק בין הכיר ולא הכיר: **והדר ביה רבא** גר' ול"ג מהכא[טו]. והדר ביה רבא ממאי דלמר לרבנן לא הכיר בה ולא כלום אלא מין הכיר בין לא הכיר יש לה מנה לרבנן ומתני' לר"מ ומתני' דתסס דברי הכל: **הוצאת שם רע.** ליענס מאה כסף אם אקר וליסקל אם אמת היה: **בא לב"ד.** זקוק לגוד לב"ד ולומר כו': **ואמר רב חייא** גרסי': **ומותיב רב נחמן** גר': **נפתחפה שדהו.** מוצץ גרס כלומר אם ומוקף את זריעתו ועוקרה: **מקח טעות**[טז] לגמרי משמע. ומין לה כלום: **כי אמרה רב ששת לא אמינתא.** להאי זמת לומרת לעיל דיש לה כתובה מנה: **וקשיא לה.** הא לתומתין: **ומר רבא** גרסי': **ואלא קשיא הך.** ומקשינן לרבא אלא קשיא הך דלעיל דקתני זימנא מעיקרא יש לה כתובה מנה: **תריץ.** לההיא לעיל דכיון הוסמא ס"ר. מירוצא דתרצת לה לא מתרצה הכי אלא הכי לא הכיר בה לא כלום אלא ש"מ הדר ביה רבא מההיא ת"ר כנסה ראשון לשום נישואין [יז] ויש לה עדים שלא נסתרה אי נמי נסתרה ולא שהתה כדי ביאה אין השני יכול לטעון טענת בתולים שהרי כנסה ראשון אמר

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פי"ל מהל' אישות הל"ח טוש"ע אה"ע ס' מז סעי' ג:
עא ב מיי' שם הל"ג טוש"ע שם סעי' ד:
עב ג ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' ה:
עג ה טוש"ע שם סעי' ג:

תוספות ר"ד

איתמר קטן שבא על הגדולה רב אמר עשאה מוכת עץ. פי' דכיון שהוציא בתוליה אע"ג שאין ביאתו ביאה לא גרע מעין הנתקע וכתובתה מנה לרבנן: **ושמואל אמר אין מוכת עץ בבשר.** פי' בבשר אדם. ואי בעולה לא הויא מוכת עץ נמי לא הויא והרי היא כאילו מיעכה היא באצבעה שהמעכת בתוליה באצבעה לא הפסידה מאתים דדוקא דרוסת איש ומוכת עץ לרבנן הפסידה המאתים אבל במיעוך לא הפסידה המאתים כיון שאין כיוונתה אלא שלא להצטער תחת בעלה וכמוכת עץ דפליגי רבנן ומיסנא בהכי. **אמרי'** בפ' ד' אחין כל הני מיעכות של בית ר' תמר שמן וקי"ל כשמואל בדיני: **אמר רמב"ח מחלוקת כשהכיר בה.** פי' כשכונסה וכתב לה כתובה היה יודע שהיא מוכת עץ: **דר"מ מדמי לה לבוגרת.** פי' דקי"ל דכלו בתוליה ואפ"ה כתובתן מאתים. ורבנן מדמו לה לבעולה ור"מ אדמדמי לה לבוגרת לדמו לה לבעולה בעולה איתעביד בה מעשה (בוגרת) [בידי אדם הא] לא איתעביד בה מעשה ורבנן אדמדמו לה לבעולה לדמו לה לבוגרת בוגרת לא איתעביד בה מעשה כלל הא איתעביד בה מעשה: **אבל לא הכיר בה ר"ה ולא כלום.** פי' שמקח טעות הוא. ורבא אסיק דבין הכיר בה ובין לא הכיר בה לר"מ כתובתה מאתים לרבנן כתובתה מנה. וקי"ל כרבנן ולא כר"מ דיחיד ורבים הלכה כרבים: **מתני' בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנשואין כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים.** הגזירות והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו יתירות על ג' שנים ויום א' כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים. פי' בתולה מן הנשואין וכגון שנכנסה לחופה ומת בעלה בחזקת בעולה קיימא משעה שנכנסה תחתיו וכתובתה מנה אם נשאת לאחר שתם ואין להם טענת בתולים להפסידה אותה מנה ולומר בחזקת בתולה נשאתיך והרי מקחי מקח טעות: **תנו רבנן** כנסה הראשון לשם נשואין ויש לה עדים שלא נסתרה או שנסתרה אלא שלא נסתרה עמו כדי ביאה אין **חשוני יכול לטעון טענת בתולים.** פי' להפסידה מנה הראוי לאלמנה מן הנשואין. **שהרי כנסה הראשון** מעידין אינו יכול לטעון: **אמר רבא זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה בתובה מנה.** פי' כיון שהעדים מברורים ומעידים שלא בא עליה כשכנסה [ראשון] א"כ בחזקת בתולה כנסה וש"מ כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה כתובתה מנה: **ר"א אמר בעלמא לעולם אימא לך דלית לה מידי ושאני הכא שכבר כנסה הראשון.** פי' ואע"פ שמעידים העדים שלאחר שכנסה לא בא עליה יש לומר כיון שנתרצית לו לכנוסה מאותה שעה היא נשאת לו. והל' כרב אשי דכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה אין לה כלום. ורבא נמי הכי אמר לעיל במאי דתנן הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים וכו' ואמר רבא מקח טעות לגמרי משמע ולית לה כלל. והכא דקאמר זאת אומרת דיוקא בעלמא סבר לדייק מינה ולמימר דתנא דהאי מתניתא ס"ל הכי וליתא אלא כדתרצה רב אשי:

תוספות ישנים

א) ועוד ג"ל דנימא ליה עפי' לרבנן לא הכיר בה מנה דהסמא מיתוקמא מתני' ובגייתא נמי כרבנן. מ"ש עמ"ג:

גליון הש"ס

גמ' **ואמר רבא מאן דקא מותיב שפיר.** שנת קכג ע"ת ר"ה ו ע"ב:

הגהות וציונים

ג] דע שבדפוס איתא "מעשה בידי אדם" והוא טעות ובספרי דוקני גרסינן מעשה **איש** [כ"ה בכל הכת"י גם להלן בסמוך], והכי גרסי כל המפרשים, וגירסא זו מתיישבת שפיר (שיטמ"ק עי"ש):
ג] מצאתי בגמ' קלף ישנות הכי, מתיב רב נחמן היא אומרת מוכת עץ אני **ויש** לי אלא אמר רבא וכו', ותו לא, וזאת היתה גירסת רש"י ז"ל ולכך איצטריך לומר "משנתינו היא" והכין גרסי כל המפרשים (שיטמ"ק עי"ש בביאור הענין): ג] נדצ"ל **לית** (רש"ש, וכ"ה בנ"א מכת"י, ובנ"א מכת"י ליתא כלל תיבה זו):
ד] בכת"י מוכת עץ נמי **לא הויא**: ה] לקמן יג ע"א, עי' שיטמ"ק ולעיל באות ב [ולפי"ד הד"א עם הדיבור הבא]:
ו] תיבת "מאתים" ליתא בדפו"י והמהרש"ל הוסיפו [וצ"ע], ונדצ"ל ומתני' דקתני וכו' מוכת עץ אני **קא** תבעה מאתים **ורבי** מאיר היא (דבש תמר), ועי' שיטמ"ק: ז] "לר' מאיר" ליתא בדפו"י ונוסף ע"פ מהרש"ל, ועי' שמ"ק ומהרי"ם שיף: ח] ועי' ריטב"א שמשיב גירסת הספרים שגורסין "מהה"א", ועי' בזה עוד בארוכה בשיטמ"ק, עי"ש גם להלן בד"ה ואמר ר"ח בר אבין [ע"ש גם בביאור כוונת רש"י בד"ה ואמר ר"ח ודה"ה ומותיב ר"נ שלהלן], ועי"ע במהרש"א: ט] כאן צ"ל הפסק הנקודה (רש"ש), וקאי אלשון המשנה שבקושיות ר"נ: י] עי' שיטה מקובצת בד"ה כי אמרה: יא] תוס' שאנץ ותוס' הרא"ש **מהך**:

ליקוטי רש"י

משארסתני. מירש לי ואית לי מתניתא [לקמן טז]. **נפתחפה שדהו.** לשון מטר סוקף (משלי כח) נשטפה שדך ולומר מזלך גרס [לעיל ב.]. נסתף, נשטפו ונסלקו גשטרין כמו מטר סוקף (משלי כח) **שדהו** לשון משנה ומנסס פלגה במעלכה (קעיה י) [ירמיה מה, טו]. סוקף, שוטף ומנסנה נסתחפה שדהו וקן נסתף מזרוך (ירמיה מו) נשטפו ומעדו וכשלו [משלי כה, ג].

מסורת הש"ס עם הוספות

ב) נדה מד:], ג) [לקמן יג.], ד) [טו.], ה) לקמן יג., ו) לקמן מו., ח) [לקמן יג.], ט) [לקמן יב: טו.], י) [לקמן יב: טו.], יא) עי' תוס' ד"ה (בגליון כאן) וע"ע שיטמ"ק בשם שיטה ישנה ע"ש גם בדעת רש"י בזה.

עד א מי׳ פי״ג מהל׳ מלוה ולוה הלכה ה סמ״ע סימן מה טוש״ע שם ס״ב:

עה ב טוש״ע שם ס״ב:

תוספות רי״ד

ומקשה ולירושי שמא תתחיו זינתה. וא״ר שרביא כגון שקידש ובעל לאלתר. פי׳ כל היכא דהיא טענה טענת ברי ובעל טענין טענת שמא כגון תתחיך נאנסתי או מוכת עץ אני נאמנת ושקלא כתובה ושריא לבעלה כדלקמן ואפילו ר׳ יהושע דאמר לקמן בראוה מדברת חיישינן שמא נבעלה לנחיך ולממזר דוקא להנשא להכוהנה אבל לאוסרה על בעלה ביחוד בעלמא הא אמרי׳ לקמן דמודה ר״י דלא אסרה לה אפי׳ אם הוא כהן וה״נ אילו טענה האשה ואמרה שבעלי בא עלי קודם נשואין לא הוה מקשי׳ ולירושי שמא תתחיו זינתה דהיא נאמנת אלא התנא לא שנה טענת האשה אלמא לא טענה הכי דאמ״ר אומרי׳ לו ב״ד שאינך יכול לטעון טענת בתולים שמא בא עליה קודם נשואין משעה ששניהם נאותו לכנוס ואע״פ שהאשה אינה יודעת לטעון ״ל שלמפרע היה מערה בה והוציא בתולים ולא הרגישה שלא עלו במטה בדרך חתן וכלה אלא עד אז היה מערה בה ולא שתה לבה ולא ידעה ומ״ה פריך ולירושי שמא תתחיו זינתה דהניחא שלא להפסידה כתובתה אמרי׳ שמא בעלה בא עליה ולא תפסיד כתובה מספק אבל מספקא ליה תאסר עליו כיון שעדים מעידים שלאחר שכנסה לא בא עליה והיא נמי לא טענה טענה וראית תאסר עליו מספק שמא תתחיו זינתה ולהכי אינטריך רב שרביא לומר שקידש ובעל לאלתר שיצאנו מזה הספק ויש כאן ספק שמא בעולה היתה מקודם לכן וחדי מקמי מקח טעות בזה הספק אנו תולין כי בעלה בא עליה ואין כאן מקח טעות. ג) פי׳ המדרה ולירושי שמא תתחיו זינתה אמתניתין פריך דקתני אין השני יכול לטעון טענת בתולים ולא מזקיקינן ליה לבוא ב״ד ולא מוברר אם זינתה תחתיו אם לאו ושמא אסורה לו דבשלמא אחר דלעיל דאמרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה לא מקשי׳ דא״ל כשבא לב״ד באו עדים שזינתה קודם לכן אבל הכא קתני אין יכול לטעון מתוך כך לא יבא לב״ד. אמר רב שרביא כשקידש ובעל לאלתר. פי׳ שלא פירשה ממנו בין קידושין לבעילה דדואר לא ניחוש לזינתה: **מתני׳ האוכל אצל חמיו בירושלים** בעבדים אינו יכול לטעון טענת בתולים מפני שמתייחד עמה. ובגליל לא היו עושין כן. ועוד דקתני סתם ובגליל היה מיחדים את החתן ואת הכלה בשעת כניסתן לחופה ובגליל לא היו עושין כן ביהודה בראשונה היו שושבינין ישנים בבית שחתן וכלה ישנים בה ובגליל לא היו עושין כן[ב] וכל שלא נהג כמנהג הזה אינו יכול לטענן בתולים רב אשי אמר לעולם כל שלא נהג כמנהג[ג] מתני׳ אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת כהנים[ד] כתובתה מנה בית דין של כהנים היו גובין לבתולה ארבע מאות זוז ולא מיחו בידם חכמים: גמ׳ תנא ואלמנת כהנים כתובתה מאתים והאנן תנן אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת כהנים כתובתן מנה אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא תקינו לבתולה ארבע מאות זוז ולאלמנה מנה כיון דמזלזלי בה [הילכך מעיקרא לא רצו לעשותה מעלה שמיחה במנהג שבירושה ויכין דמזו דקא מזלזלי בה לתו ליה סהיא נוכך תקון להם מתחן ויכין דמזו לפרקי מייניהו מהדדיהו למילתייהו] ולכך הוקרן לומר שתי תקנות הוו: כיון

אמר רבה זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה רב אשי אמר בעלמא לעולם אימא לך ליה כלל ושאני הכא שהרי כנסה ראשון וניחוש שמא תחתיו זינתה אמר רב שרביא כגון שקידש ובעל לאלתר ואיכא דמתני לה אמתניתין בתולה אלמנה גרושה חלוצה מן הנישואין כתובתן מנה ואין להן טענת בתולין בתולה מן הנישואין היכי משכחת לה כגון שנכנסה לחופה ולא נבעלה אמר רבה זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה כתובתה מנה רב אשי אמר לעולם אימא לך בעלמא לית לה כלל ושאני הכא שהרי נכנסה לחופה וליחוש שמא תחתיו זינתה אמר רב שרביא כגון שקידש ובעל לאלתר מאן דמתני לה אברייתא כל שכן אמתניתין ומאן דמתני לה אמתני׳ אבל אברייתא לא משום דמצי אמר לה אנא אעדים סמכי **מתני׳** ו) א האוכל אצל חמיו בירושלים בעבדים אינו יכול לטעון טענת בתולים מפני שמתייחד עמה: **גמ׳** מדקתני האוכל מכלל דאיכא דוכתא ביהודה נמי דלא אכיל אמר אביי ש״מ ביהודה נמי מקומות מקומות יש כדתניא א״ר יהודה ב ביהודה בראשונה היו מייחדין את החתן ואת הכלה שעה אחת קודם בניסתן לחופה כדי שיהא לבו גס בה ובגליל לא היו עושין כן ביהודה בראשונה היו מעמידין להם שני שושבינין אחד לו ואחד לה כדי למשמש את החתן ואת הכלה בשעת כניסתן לחופה ובגליל לא היו כן ביהודה בראשונה היו שושבינין ישנים בבית שחתן וכלה ישנים בה ובגליל לא היו עושין כן[ו] וכל שלא נהג כמנהג הזה אינו יכול לטעון טענת בתולים אהייא אילימא אריש כל שנהג מיבעי ליה אלא אסיפא כל שלא מושמש[ז] מיבעי ליה אמר אביי לעולם אריש ותני כל שנהג אמר ליה רבא והא כל שלא נהג קתני אלא אמר רבא הכי קאמר כל שלא נהג מנהג גליל בגליל אלא מנהג יהודה בגליל אינו יכול לטעון טענת בתולים רב אשי אמר לעולם ח) אסיפא ותני כל שלא מושמש[ז]: **מתני׳** אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת כהנים[ד] כתובתה מנה בית דין של כהנים היו גובין לבתולה ארבע מאות זוז ולא מיחו בידם חכמים: **גמ׳** תנא ואלמנת כהנים כתובתה מאתים והאנן תנן אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת כהנים כתובתן מנה אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא תקינו לבתולה ארבע מאות זוז ולאלמנה מנה כיון

אמר רבה זאת אומרת. גרסה להכא גרסינן רבה[ד] להא דרבה קאמר לעיל דמקח טעות לגמרי משמע ומי גרסינן הכא רבה ק״ל מיקבי מתניתין ריבה לפיקח להא זאת אומרת מיבה למידק נמי ממתניתין כדאמרינן בסמוך גלגה להכא גרסה לרבה לדבה[ד] דאמר לעיל מקח טעות לגמרי משמע יפרש כמו כן אמי:

כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה.

והא דקתני שהרי כנסה רשמעון פירש ריב״ם דהכי משמע ליה מן לאמי טענת בתולין לאסרה מכלומר כלום שהרי כנסה רשמעון וגרס להיות כתובתה מנה ואינו יכול לאסרה כלום מתובתה מנה ללא מהניא טענת בתולין אלא מתובתה ממנה[ד] דכתולין: **שאני הכא** שהרי כנסה ראשון. ולמעמא דבעולה ניחמת ופע״ג דעדים מעידים שלא נבעלה אינו סומך על זה מאחר שהיו מיושמין וסבר בלמפתה[ב] דומרים כן:

וניחוש שמא תחתיו זינתה. אין לומר דפריך אמאי אינו יכול לטעון טענת בתולים לאוסרה עליו מיהו בעלמא כהן שמא תמתיו זינתה לליכא למיחש מדלא פקיקא ספק תמתיו ספק אין תמתיו דהא מי לאמי לטעוי דהא לאיני יכול לטעון היינו להספידה מכתובתה לחיכא ספק ספיקא לאסרי תמתיו לימור בחזקת הוא ואין זה דומק לעניל[ג] ממי מפרש אינו יכול לטעון טענת בתולים כי דקאמר למאי מי לאוסרה עליו ביהודה אמאי לא כו׳ אלא מכתובה פריך אמאי אינו מפסיד לה ונלאה לי״ו ללכ אמי פריך כיון דבעלמא אית ליה לאין לה כלום והכא יש לה לפי שכנסה לחזקת ב״ש יפה לידי איסור אזה האיש סבור כיון אזו יש לה מע״ג דבעלמא לית לה אם כן מחזקין אותה ודאי בעולה מבעל לחזקן ומדעת כן רוצים לומר שנשמתי ובמקום שהרב מעיד שנבעל לה ודאי אין לחוש שמא נתחרט ואמר לא ידעתי שהיתה בעולה ואפילו הכי אין לחוש שמא נתחרט ואמר לא ידעתי שהיתה בעולה דכיון שהרב מעיד שנבעל לה ודא

כיון דחזו דמזלוהי בהו. פירש בקונטרס שהיו קלות בעיניהן להוליכן לפי שהיתה כתובתן מועטת וקשה למעיקרא נמי היו יודעי׳ שקלות בעיניהן להוליכן כיון דמנה מזיגי דבר מועט ונלמ״ד לר״י לפרש דמזלוהי בהו שמקלת בי מדם היו נמנעים מלינשאם לפי שהיו קלות בעיניהן שאין לה כתובה אלא מעט ממה שיש לה לבתולה ותקינו לה מאתן כיון דמזו דפרשי מייהו לגמרי והיו קופצים קודם על בתולות ישראל ולא היה שום מדם קופץ עליהם מהדריהו למילתייהו היינו דנקט מעיקרא מזלוהי שהיו נמנעים ולא לגמרי פורשים ובתר הכי נקט ופרשי: [ה] **בית** דין של כהנים היו גובין כו׳ ולא מיחו בידם חכמים. תע״ס שלא כתב בלשון מוספת אלא מרבע מתוך דמזו ליכי וקל ס״ד דלא מגבה אלא מזו ולשון מוספת לא כתב קל משמע לן דמגבה טוב מאי הוא ולמאי איצטריך לאשמועינן דאפי׳ בכהנים שעושין מיתיבי הרוצה לעשות כדרך שהכהנים עושין עושין כדרך שהכהנים עושין בכון בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל עושין בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל הוא דאיכא צד כהונה אבל בת ישראל לישראל לא לא מבעיא קאמר לא מבעיא בת ישראל לישראל דלא מצי אמר לה עלויי קא מעלינא לך אבל בת ישראל לכהן דמצי אמר לה עלויי קא מעלינא לך אימא לא קמ״ל: **מתני׳** [ו] הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים היא אומרת משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדהו[ז] והוא אומר לא כי אלא עד שלא ארסתיך[ח] והיה מקחי מקח טעות [ט] רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת [י] רבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיין אלא הרי זו בחזקת בעולה עד שלא תתארס והטעתו עד שתביא ראיה לדבריה: **גמ׳** [יא] אתמר מנה לי ביידך והלה אומר איני יודע רב יהודה ורב הונא אמרי חייב [יב] ורב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ברי ושמא ברי עדיף רב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור [יג] אוקי ממונא בחזקת מריה א״ל אביי לרב יוסף [יד] הא דרב הונא ורב יהודה [טו] דשמואל היא דתנן [טז] היתה מעוברת ואמרו לה מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת [יז] ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל ואמר ליה רב שמואל בר יהודה לרב יהודה [יח] שיננא אמרת לן משמיה דשמואל הלכה כרבן גמליאל אף בראשונה מאי אף בראשונה אע״ג דאיכא למימר אוקי ממונא בחזקת מריה אמר רבן גמליאל ברי עדיף לימא רב יהודה ורב הונא דאמרי כר״ג ורב נחמן ורבי יוחנן דאמרי כרבי יהושע אמר לך רב נחמן אנא דאמרי אפילו כרבן גמליאל עד כאן לא קאמר ר״ג התם אלא דאיכא מגו אבל הכא מאי מגו איכא אי נמי[יט] עד כאן לא קאמר רבן גמליאל התם אלא דאמרינן אוקמה אחזקה אבל הכא מאי חזקה אית ליה להאי הבי נמי מסתברא כרבן גמליאל דרב נחמן הוא דאמר כר״ג דאם

כיון דחזו דמזלוהי בהו תקינו להו מאתן כיון דחזו דקא פרשין מיניהו דאמרי עד דנסבינן אלמנת כהנים ניזיל ניסיב בתולה בת ישראל אהדרינהו למלתייהו: בית דין של כהנים כו׳: אמר רב יהודה אמר שמואל [א] לא ב״ד של כהנים בלבד אמרו אלא אפי׳ משפחות המיוחסות בישראל אם רצו לעשות כדרך שהכהנים עושין עושין מיתיבי הרוצה לעשות כדרך שהכהנים עושין כגון בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל הוא דאיכא צד כהונה אבל בת ישראל לישראל לא לא מבעיא קאמר לא מבעיא בת ישראל לישראל דלא מצי אמר לה עלויי קא מעלינא לך אבל בת ישראל לכהן דמצי אמר לה עלויי קא מעלינא לך אימא לא קמ״ל: **מתני׳** [ב] הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים היא אומרת משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדהו[ג] והוא אומר לא כי אלא עד שלא ארסתיך[ד] והיה מקחי מקח טעות [ה] רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת [ו] רבי יהושע אומר לא מפיה אנו חיין אלא הרי זו בחזקת בעולה עד שלא תתארס והטעתו עד שתביא ראיה לדבריה: **גמ׳** [ז] אתמר מנה לי ביידך והלה אומר איני יודע רב יהודה ורב הונא אמרי חייב [ח] ורב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ברי ושמא ברי עדיף רב נחמן ורבי יוחנן אמרי פטור [ט] אוקי ממונא בחזקת מריה א״ל אביי לרב יוסף [י] הא דרב הונא ורב יהודה [יא] דשמואל היא דתנן [יב] היתה מעוברת ואמרו לה מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים נאמנת [יג] ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל ואמר ליה רב שמואל בר יהודה לרב יהודה [יד] שיננא אמרת לן משמיה דשמואל הלכה כרבן גמליאל אף בראשונה מאי אף בראשונה אע״ג דאיכא למימר אוקי ממונא בחזקת מריה אמר רבן גמליאל ברי עדיף לימא רב יהודה ורב הונא דאמרי כר״ג ורב נחמן ורבי יוחנן דאמרי כרבי יהושע אמר לך רב נחמן אנא דאמרי אפילו כרבן גמליאל עד כאן לא קאמר ר״ג התם אלא דאיכא מגו אבל הכא מאי מגו איכא אי נמי[טו] עד כאן לא קאמר רבן גמליאל התם אלא דאמרינן אוקמה אחזקה אבל הכא מאי חזקה אית ליה להאי הבי נמי מסתברא כרבן גמליאל דרב נחמן הוא דאמר כר״ג דאם

מיחזקת מחזקת מריה ה״מ גבי אשה ובעל שכבר הבעל מחויב ונומד בכתובתו האשה ושטר כתובה עליו והוא בא מספק לפטור א״נ ממה שהוא מחויב ונומד בו התם דאי אר״ג אוקי אתתי׳ אחזקתה ואפיק ממנא מיני׳ דבעל כי היכי דהוה משועבד לה מעיקרא ור״ש אפ״ה פליג עלי׳ ולא מפיק ממונא מחזקת מריה אבל הכא שהמזיק לא נתחייב ממון לניזק מקודם לכן (ואפילו) [ולא] בא לפטור עצמו [שנאמר] שנעמיד הניזק בחזקת הגוף ונוציא ממון מכנו אלא זה התחייב עכשיו יבוא עליו מספק וכיון שעכשיו רוצה לחול עליו מודה ר״ג דמספיקא לא מחייבינן לי׳ ואנ״ג שיש לתובע חזקה דגופא אלא אמרי׳ המ״ה ולא ק׳ לשמואל אדשמואל: **איתמר** מנה לי ביידך והלה אמר א״ר ה״ה ור״י אמרי חייב ר״ג ור״ש פטור מלשלם ר״ה ור״י אמרי חייב ברי ושמא ברי עדיף. **ר״נ** ור״י **אמרי פטור אוקי ממונא בחזקת מרי**. פי׳ ומ״מ משבעינן לי׳ שבועת היסת שכן הוא כדבריו שא״י שחייב לו ונפטר: **לימא** ר״ה ור״י **דאמרי כר״ג ור״נ ור״נ דאמרי**

עז א טוס״ע מה״ש סי׳ סו סעיף (ו) [ז]:
עז ב מיי׳ פי״ט מהל׳ גזילה הל׳ יא סמג עשין מה טוש״ע שם סי׳ סה סעיף ט:
עה ג מיי׳ פי״ט מהל׳ טוען ונטען הל׳ ה סמג עשין לה טוש״ע מ״מ סימן עה סעיף ט:

ב) [ועיין יח:]. לקמן מז.]. ג) [לקמן לו.]. ד) לקמן עה:]. ה) ב״ק קיג. בבא מציעא מ: ותף קטו:]. [עי׳ ב״ב קלב.]. ו) [קדושין מה: ומ״ב]. ז) [עיין תוס׳ יבמות יח: ד״ה דלא לדכ מלק]. ח) [לקמן יג.]. ט) [לקמן יח.]. י) לקמן יג.]. כ) [בכורות לו. וש״נ ועי׳ מ״ש מגיגה מו: פירוש על שיטתן]. ל) לקמן יג.]. מ) ע״ז תוס׳ ב״מ צז: ד״ה ליכא (וע״ע מהרש״א). מ) יג ע״א.

לארוסה עד שיכנסה וזאת כבר נבעלה קודם הנשואין אדרבה אומר הבעל לאשה נסתחפה שדך שהפסדת בתולייך ובעת הנשואין בעולה היית א״ר טעמא הוא משום דיש כתובה לארוסה ומשום איידסיון נתחייב לה: **והוא אומר לא כי ובו׳.** פי׳ ראין לך כלום דהכי אוקמיה רבא לעיל מקח טעות לגמרי משמע דכנסה בחזקת בתולה ומצאת בעולה א״ל כלום: ד״ג ור״א **אומרים נאמנת.** פי׳ ואפילו לבעלה מותרת אם היה ישראל ג) דמאי דאמרן לעיל שהבעל נאמן לאוסרה עליו דוקא בברי ובברי דהוא אומר פתח פתוח מצאתי והיא אומרת לא כי אלא פתח סתום היה ומכחשה ליה התם בעל נאמן לאוסרה עליו דשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא אבל הכא דאידי טענה ברי ובעל שמא מותרת היא לו שהרא נאמנת בכל הן ליטול כתובתה והן להיות מותרת לו: ור״י **אומר ובו׳.** פי׳ בהא פליגי דר״ג סבר אוקי איתתא אחזקתה ובחזקת בתולה הות קיימא ומספיקא לא מפקינן לה מחזקתה ור״י סבר אוקי ממניה בחזקת מריה ומן ספיקא לא מפקינן ממונא עד שתביא ראיה לדבריה מר אזיל בתר חזקה דגופא ומר אזיל בתר חזקה דממונא. ואמרי׳ לקמן דהיכא אזיל ר״ג בתר חזקה דגופא דוקא בברי ושמא דאיהי טענה ברי והבעל שמא התם אזיל ר״ג בתר חזקה דגופא ומפקינן ממונא מחזקת מריה אבל בשמא ושמא מודה ר״ג דלא אזלי׳ בתר חזקה דגופא אלא בתר חזקה דממונא והמע״ה: **אר״י א״ש הלכה כר״ג.** ואי קשיא היכי פסיק שמואל הלכה כר״ג דאזיל בתר חזקה דגופא ומפיק ממונא מחזקת מרי׳ והתנן בב״ק שור שנגח את הפרה ותמצא עוברה בצידה ואין ידוע אם עד שלא ילדה נגחה ואם משילדה נגחה ורבינ נזק לולד ואמרי׳ עלה בגמרא אר״י א״ש זו דברי סומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין המע״ה למה לי למימר זה כלל גדול בדין ואפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא והא במתני׳ איכא חזקה דגופא ואיכא חזקה דממונא דאוקי׳ פרה אחזקתה ואימור מעוברת היתה בשעת נגיחה ומחמת נגיחת השור הפילה וחייב ליתן לו חצי נזק ולמזיק איכא חזקה דממונא וכיון דאית לניזק חזקה דגופא פליג ר״ג דאזיל בתר חזקה דגופא ומפיק ממונא מחזקת מריה ובשלמא אמתני׳ לא פליג ר״ג משום דהר׳ אמר׳ לקמן דשמא ושמא לא אזיל ר״ג בתר חזקה דגופא אלא סבר המע״ה אלא במאי דאמרי׳ ואפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא אמרי׳ המ״ה והא בהא פליג ר״ג דהיכא דתבע אומר ברי ונתבע אומר שמא אזלי׳ בתר חזקה דגופא ומפקינן ממונא מחזקת מריה והיכי אר״י משמיה דשמואל דחכמים פליגי על סומכוס ואמרי המע״ה דהלכה כחכמים אפיסקא דלהבא וא״כ קשה דשמואל אדשמואל. ור״ל דלא ק׳ דהיכי אזיל ר״ג בתר

גמ׳ **הא דרב הונא ורי״ד דשמואל היא.** עיין יומות יח ע״ב תד״ה דלא לדכ:

ב) שדך. כ״ה במשניות ובכתי (רש״ש). ג) בכת״י נוסף **נאנסת**: ד) במקצת נוסחאות וכ״ה בירסת הרי״ף דלא גרסינן ״עד כאן לא קאמר ר״ג התם אלא דאיכא מיגו אבל הכא מאי מגו איכא אי נמי״ אלא ״עד כאן לא קאמר ר״ג התם אלא דאמרינן אוקמה אחזקה״ וכן הגי׳ בספרים המדויקים [אבל רש״י גרס לה] (רמב״ן לקמן טז ע״א ותשובת הרשב״א ח״ב סי׳ שסט ע״ש, וע״ע בשיטמ״ק לקמן שם). וע״ע בראשונים כאן מה שקשה על מיגו זה, דהא אף אם אמרה מוכת עץ אני אינה נאמנת לר״י (ע״י חי׳ הרשב״א והרי״טא ובראי״ה ועוד). ועי׳ תוס׳ יג ע״א ד״ה רב אסי: ז) [נ״ל כ״י] (גלילון): ח) בכת״י וקא **אפלה**: ט) רש״י שבורי״ף וקצת כת״י **והשתא** הוא, ועי׳ ר״ן: י) [שייך לע״א] (גלילון): יא) נדפ״ל היוודשין **היכא דאשניהם** לא **ידוע** (באה״מ): יב) צ״ל **דהתם ברייש הפרה** (רש״ש): יג) יש להוסיף **ובו׳** (באה״מ):

הנושא את האשה. במחזק כמולה [לעיל יא:]. **משארסתני.** מיכעי לי ונסתחפה שדהו ומיהו לי מתחים [לקמן טו.]. **נסתחפה שדהו.** נאנס מטר קופץ [מעלי כח] נשטפה שדך כלומר מלך גרס [לעיל ב:]. נסתף, נשטפו וחמליקו גמדיך כמו מטר קופץ [מעלי כח] נסתחפה שדהו כלשון מצנה ומנסח מכרו לשון עליון וכן מכר מטר קופץ ודומיה פתר מטר קופץ כמו מטר קופץ פלניה ממעלה מסתף פלניה ממעלה [ישעיה י] (ירמיה מה, טו). קופץ, קופץ ומנסח נסתחפה שדהו וכן נסתף מחניך [ירמיה מו] נשטפו ומעדו וכשלו [משלי כה, ג].

[המשך בסוף המסכת]

ב) ד״ל אפי׳ אם קיבל פה קדושין פחות מג׳ שנים ותקן ש״ע דלא קיבל פחות מג׳ שנים עד שלא מרמתין.

אף אנו נאמר. אף אנו נדרוש את הפסוק הזה לגבי מילוניות שקלקלו מכשפים לאשה שמיחה ליולד: דוכרנית. לגבי אילו תמיס דמתרגמינן דכר שליס (ויקרא ה) הרי היא כאילו שמיחה יולד:

גמ' (על דעת ב"ד[ב]). מה מין לו אב ואמו שמיחתו להתגייר[ג]:

מטבילין. למיון לך גר בלא מילה ועבילה: על דעת בית דין. שלאחר יהו מעובלתו כדין כל טבילת גר שבריכים ג'[ד] והן נעשין לו אב ואבי הוא גר על ידיהן ומעוגו אין כאר: מהו דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניחא ליה. ומוב הוא לו ואין לאדם נעשה שליח לאדם לחובתו שלא בפניו כפניו כלומר שלא מדעתו ושקנו לאו בר הישה הוא: דהא גבי עבד קי"ל. בפ"ק דגיטין (דף יג.) דולאי בהפקירא ניחא ליה הוא לו להיות עבד ואינו מוכר בהפקירא זימנא הפקפות מהיות בן מורין להיות מוכר בצת ישראל דלא[ז] ולא ליה ולא שכיחא ליה להפקירא: קמ"ל. הכא דגבי עובד כוכבים קנין לא אמרינן הכי: דהני מילי. דניחא ליה בהפקירא גדול. שגדל [נמדות] הפקירות וטעים ליה טעמא לאסורא: הגדילו. קטנים שנתגיירו ואפי' עם אמיהן: יכולין למחות. ולומר לי אפשיטו להיות גרים ומוזכין לסורן ואין לו לעשען בב"ד ואפי' ילינו מקיפה ואם קדם אחד מאמיתה אינה לריכה גט להיות כישראל מומר: לבי גדלה. לא ידכינן לה עד שתגדיל: שוב אינה יבולה למחות. ואם מאמתה הרי היא כישראלית מומרת ליעגן בכל עונתי ב"ד: שיש להן קנס. נ' בסף אם ימגמו: הבא על הממזרת. ועט"ג דלא קרינן ביה ולו תהיה לקיימה לאשה שהרי אינה רלויה לקיימה אפילו הכי יש לה קנס כלקמן[ו]: אביי לא אמר כרבא. למומיב מקנסא דקסבר לאו תיובתא היא לטעמא דקנסא שלא יהא חוטא נשכר להפטר: רבא לא אמר כאביי. למומיב מכמובה לאשה טעמא מאי מקינו לה לבנן כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה אם ירלה ואי זמן שלא מיאשה גירות היא ועבדינן לה מקנסא: מתני' הבא על הקטנה. פחוחה מבת שלש שנים שהרי מיאשה מוזכין[ח]: וקטן. פחות מבן חשע שאמרו חכמים[ט] אין בילחו בילה לה רבנן כתובה שלא תהא קלה בעיניו שהגדילה שעה אחת ולא מיחחה שוב אינה יכולה למחות אביי לא אמר כרבא התם קנסא היינו טעמא[י] • שלא יהא חוטא נשכר רבא לא אמר כאביי[יא] • כתובה היינו טעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: מתני' הגדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עין כתובתן מאתים דברי רבי מאיר[יב] וחכ"א מוכת עין כתובתה מנה[יג] • בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין כתובתן מנה ואין מטבילין אותו על דעת ב"ד משום דזכות הוא. ותימה להם זכיה הוי מטעם שליחות דכיון דזכות הוא לו אין שהדי דעבד ליה שליח כדמוכח בפ"ק דב"מ (דף יב.) גבי חלר משום יד מיתרמי ולא גרע מטבילתו ופ"ב דיקח זכין לקטן והלא אין שליחות לקטן כדמסרינן בפ"ק דגיטין (שם פ.): ושוב לאכתי עובד כוכבים הוא ואמרי' עובד כוכבים שהגיע לכלל שליחות לפלוני זכיה מדרבנן לית ליה ונראה לר"י דהכא אמי דזכין לו מדרבנן כדאמרינן התם[יד] דקטן אית ליה זכיה מדרבנן ואע"ג דאכתי עובד כוכבים הוא הא גר מדרבנן לית ליה לכלל שליחות ל"ל כיון דבהך זכיה עשה ישראל הוא ליה כישראל גמור לעניין זכייה ול"ת היכי הוי גר מדרבנן ואמרינן ליה בצת ישראל וקידושיו קידושין הא מן התורה עובד כוכבים הוא וי"ל דקסבר כמ"ד בהאשה רבה (יבמות דף פט:) דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה וכי פריך מאי קמ"ל הוא מצי למינוי קמ"ל דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה ומה מתרי טעמי נקט והא לאמרי' בריש בן סורר (סנהדרין דף סח: ושם) גבי גזל הגר אם אין לאיש גואל אתה הוא גואלו אבל קטן אי אתה לריך לחזר גואל אתה לריך לחזר אחריו כו' משמעתא דנתגיירו[טו] כלאמרי' בפרק הערל (יבמות דף עח. ושם) עובדת כוכבים מעוברת שנתגיירה בנה אין לריך טבילה והוי גר מן התורה דישראל גמור הוא ואית ליה ממון מן התורה ומי אמרי' הגר הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הבועית ועל הגיורת ועל השביעה ועל השפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים ואי ס"ד הגדילו יכולין למחות לבי כתובה דאזלה ואכלה בניותה לבי גדלה נמי ממחייא ונפקא כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות מתיב רבא אלו נערות שיש להן קנס הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הבועית ועל הגיורת ועל השביעה ועל השפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד יש להן קנס ואי אמרת הגדילו יכולין למחות יהבינן לה קנס דאזלה ואכלה בניותה לבי גדלה לבי גדלה נמי ממחייא ונפקא כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות אביי לא אמר כרבא התם קנסא היינו טעמא • שלא יהא חוטא נשכר רבא לא אמר כאביי[יא] • כתובה היינו טעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: מתני' הגדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עין כתובתן מאתים דברי רבי מאיר[יב] וחכ"א מוכת עין כתובתה מנה[יג] • בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין כתובתן מנה ואין מטבילין אותו על דעת ב"ד משום דזכות הוא. ותימה להם זכיה הוי מטעם שליחות דכיון דזכות הוא לו אין שהדי דעבד ליה שליח כדמוכח בפ"ק דב"מ (דף יב.) גבי חלר משום יד מיתרמי ולא גרע מטבילתו ופ"ב דיקח זכין לקטן והלא אין שליחות לקטן כדמסרינן בפ"ק דגיטין (שם פ.): ושוב לאכתי עובד כוכבים הוא ואמרי' עובד כוכבים שהגיע לכלל שליחות לפלוני זכיה מדרבנן לית ליה ונראה לר"י דהכא אמי דזכין לו מדרבנן כדאמרינן התם[יד] דקטן אית ליה זכיה מדרבנן ואע"ג דאכתי עובד כוכבים הוא הא גר מדרבנן לית ליה לכלל שליחות ל"ל כיון דבהך זכיה עשה ישראל הוא ליה כישראל גמור לעניין זכייה ול"ת היכי הוי גר מדרבנן ואמרינן ליה בצת ישראל וקידושיו קידושין הא מן התורה עובד כוכבים הוא וי"ל דקסבר כמ"ד בהאשה רבה (יבמות דף פט:) דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה וכי פריך מאי קמ"ל הוא מצי למינוי קמ"ל דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה ומה מתרי טעמי נקט והא לאמרי' בריש בן סורר (סנהדרין דף סח: ושם) גבי גזל הגר אם אין לאיש גואל אתה הוא גואלו אבל קטן אי אתה לריך לחזר גואל אתה לריך לחזר אחריו כו' משמעתא דנתגיירו[טו] כלאמרי' בפרק הערל (יבמות דף עח. ושם) עובדת כוכבים מעוברת שנתגיירה בנה אין לריך טבילה והוי גר מן התורה דישראל גמור הוא ואית ליה ממון מן התורה ומי אמרי' הגר הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הבועית ועל הגיורת ועל השביעה ועל השפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד יש להן קנס ואי אמרת הגדילו יכולין למחות יהבינן לה קנס דאזלה ואכלה בניותה לבי גדלה לבי גדלה נמי ממחייא ונפקא כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות אביי לא אמר כרבא התם קנסא היינו טעמא[י] • שלא יהא חוטא נשכר רבא לא אמר כאביי[יא] • כתובה היינו טעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: מתני' הגדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עין כתובתן מאתים דברי רבי מאיר[יב] וחכ"א מוכת עין כתובתה מנה[יג] • בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין כתובתן מנה ואין

אף אנו נאמר איילונית דוכרנית דלא ילדה: מתני' הגיורת והשביוה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולים: גמ' אמר רב הונא גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין מאי קמ"ל דזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו תנינא זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם שלא בפניו מהו דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניחא ליה קמ"ל דלעבד ודאי בהפקירא ניחא ליה דהא קיימא לן דעבד בהפקירא ניחא ליה דהני מילי גדול דטעם טעם דאיסורא אבל קטן זכות הוא לו לימא מסייע ליה הגיורת והשביוה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד מאי לאו דאטבלינהו על דעת בית דין לא הבא במאי עסקינן בגר שנתגיירו בניו ובנותיו עמו דניחא להו במאי דעביד אבוהון אמר רב יוסף הגדילו יכולין למחות איתיביה אביי הגיורת והשביוה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים ואי ס"ד הגדילו יכולין למחות לבי כתובה דאזלה ואכלה בניותה לבי גדלה נמי ממחייא ונפקא כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות אביי לא אמר כרבא התם קנסא היינו טעמא • שלא יהא חוטא נשכר רבא לא אמר כאביי • כתובה היינו טעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: מתני' הגדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עין כתובתן מאתים דברי רבי מאיר וחכ"א מוכת עין כתובתה מנה • בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין כתובתן מנה

גמ' גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין מאי קמ"ל דזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו תנינא זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם שלא בפניו מהו דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניחא ליה קמ"ל דלעבד ודאי בהפקירא ניחא ליה דהא קיימא לן דעבד בהפקירא ניחא ליה דהני מילי גדול דטעם טעם דאיסורא אבל קטן זכות הוא לו לימא מסייע ליה הגיורת והשביוה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים ואי ס"ד הגדילו יכולין למחות יהבינן לה כתובה דאזלה ואכלה בניותה לבי גדלה נמי ממחייא ונפקא כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות אביי לא אמר כרבא התם קנסא היינו טעמא • שלא יהא חוטא נשכר רבא לא אמר כאביי • כתובה היינו טעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: מתני' הגדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עין כתובתן מאתים דברי רבי מאיר וחכ"א מוכת עין כתובתה מנה • בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין כתובתן מנה

מתני' הבא על הקטנה. פחוחה מבת שלש שהרי מיאשה מוזכין[ח]: וקטן. פחות מבן חשע שאמרו חכמים[ט] אין בילחו בילה לה רבנן כתובה שלא תהא קלה בעיניו שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות אביי לא אמר כרבא התם קנסא היינו טעמא[י] • שלא יהא חוטא נשכר רבא לא אמר כאביי[יא] • כתובה היינו טעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: **מתני'** הגדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עין כתובתן מאתים דברי רבי מאיר[יב] וחכ"א מוכת עין כתובתה מנה[יג] • בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין כתובתן מנה ואין מטבילין אותו על דעת ב"ד משום דזכות הוא. ותימה להם זכיה הוי מטעם שליחות דכיון דזכות הוא לו אין שהדי דעבד ליה שליח כדמוכח בפ"ק דב"מ (דף יב.) גבי חלר משום יד מיתרמי ולא גרע מטבילתו ופ"ב דיקח זכין לקטן והלא אין שליחות לקטן כדמסרינן בפ"ק דגיטין (שם פ.): ושוב לאכתי עובד כוכבים הוא ואמרי' עובד כוכבים שהגיע לכלל שליחות לפלוני זכיה מדרבנן לית ליה ונראה לר"י דהכא אמי דזכין לו מדרבנן כדאמרינן התם[יד] דקטן אית ליה זכיה מדרבנן ואע"ג דאכתי עובד כוכבים הוא הא גר מדרבנן לית ליה לכלל שליחות ל"ל כיון דבהך זכיה עשה ישראל הוא ליה כישראל גמור לעניין זכייה ול"ת היכי הוי גר מדרבנן ואמרינן ליה בצת ישראל וקידושיו קידושין הא מן התורה עובד כוכבים הוא וי"ל דקסבר כמ"ד בהאשה רבה (יבמות דף פט:) דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה וכי פריך מאי קמ"ל הוא מצי למינוי קמ"ל דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה ומה מתרי טעמי נקט והא לאמרי' בריש בן סורר (סנהדרין דף סח: ושם) גבי גזל הגר אם אין לאיש גואל אתה הוא גואלו אבל קטן אי אתה לריך לחזר גואל אתה לריך לחזר אחריו כו' משמעתא דנתגיירו[טו] כלאמרי' בפרק הערל (יבמות דף עח. ושם) עובדת כוכבים מעוברת שנתגיירה בנה אין לריך טבילה והוי גר מן התורה דישראל גמור הוא ואית ליה ממון מן התורה ומי אמרי' הגר הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הבועית ועל הגיורת ועל השביעה ועל השפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד יש להן קנס ואי אמרת הגדילו יכולין למחות יהבינן לה קנס דאזלה ואכלה בניותה לבי גדלה לבי גדלה נמי ממחייא ונפקא כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות אביי לא אמר כרבא התם קנסא היינו טעמא[י] • שלא יהא חוטא נשכר רבא לא אמר כאביי[יא] • כתובה היינו טעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: מתני' הגדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עין כתובתן מאתים דברי רבי מאיר[יב] וחכ"א מוכת עין כתובתה מנה[יג] • בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין כתובתן מנה ואין

אבל קטן זכות הוא לו. והא תנן בפרק קמא דגיטין (דף יג:) המוכר תנ"[יד] גט זה למאתי ומיכרור זה לעבדי לכה למזור בגיטיכם יכזור דברי רבי מאיר היינו טעמא גדול דקטן מודה רבי מאיר זכות הוא לו ללא ניחא ליה בהפקירא כדמסרינן הכא משום דלא טעים טעמא לאיסורא ס"ל מיהי לף בעבד קטן וכגון שהוא של כהן דמוד הוא לו שיאכל בתרומה: **לבי** גדלה. • ות"ת והלא כבר גדולה היא שהרי עברה כיון שהיא בת קנס ומפרש ר"י לבי גדלה ונהגה מנהג יהודית. משמע דלרבא ליה טעמא דשלא יהא חוטא נשכר וקשה לאמרי' בפ' שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף לח: ושם) קשבר רבי מאיר כותים גירי אמת הן וקנס הוא לקנים ר"ש בממונם לענין שור שנגח שלא יטמעו בהן ופריך אלו נערות שיש להן קנס הבא על הכותית ואי קנים ר"ש בממונם ה"ג ניקנוס ומשני הכא לא שכיח למקנס שלא יהא חוטא נשכר דלרבא ליה הכא טעם לחוטא נשכר היכי מצי מסם ותם וי"ל דתסם ליה שפיר תמי טעמא כיון דבדין ים להן קנס דגרי אמת הן אלא דצעי למקנס להו שכבר הוא דמשום טעמא שלא יהא חוטא נשכר מוקמינן לה בדלא הכא שכבר ליה לרבא דמשום טעמא שלא יהא חוטא נשכר אין ליתן לה כיון דמן הדין ליה לה שהרי מוכרת כוכבים גמורה היא שם תמהה ופ' אלו נערות (לקמן דף לו:) דלאיה ליה לרבא שלא יהא חוטא נשכר גבי שהיה ממוקמינן לה בקדושתה: ומשמל

ביאה ג) השוואה לקנות לגמרי. פי' לא נדעה אותה ביאה ממאמר בגדול שכמו שמאמר בגדול פוסלה על שאר האחין כך ביאת [פחות] בן ט' פוסלה על האחין. עיין בס"ם האשה רבה: מוכת עין. שנתקע לה עין באותו מקום ויצאו בתולים: כתובתה מאתים. פי' לא הפסידו כתובתן אם נישאו שתם. וחכ"א מוכת עין כיון שאיבדה בתוליה כתובתה מנה:

חשק שלמה על תוס' רי"ד ו) ומכרי רבינו אלו מציאה קוקיים ס"א מלן מ"ש קשה ומ"ש. ז) ע"ש ביומות דף לו במיירי שם בפחות בן חשע דשמו נגדול אבל בפחות מבן חשע אין לו מיירי התם כלל ול"ע.

א) [קשה ל"ל מהי מהע שעת המעשה דהא בקטנות אינה יכולה למהות מכאן ל"ל כגון שהמעשה מכאן גיוסו יום לפני גדלותה וכן נכנסה יום או יומים למחר גדלותה. מ"ר עה"ג]:

גמ' שלא יהא חוטא נשכר. פ"ג במלה מ"ז מה מה דף ד ע"ב: תום' ד"ה לבי גדלה. ואע"ג והא כבר גדלה. עיין מה מד ע"ג מוס' ד"ה שלאחר יום:

ג) בכמה כת"י וראשונים הסדר שנתגיירו ושנפדו ושנשתחררו. ועי' שיטמ"ק בשם ריטב"א ורדב"ז, ובתוס' יו"ט. ועי' תוס' ע"ז ג ע"א ד"ה יבא: ד) "דהא קיימא לן דעבד ודאי בהפקירא ניחא ליה" ליתא בכמה כת"י ובגירסת כמה ראשונים, ויש גורסין זהא ק"ל (עכו"ם) [גר] בהפקירא וכו', ע' בזה בחי' הרשב"א ובריטב"א ומהרי"ו ובשיטמ"ק: ג) [ל"ל גר קטן] (גליון): ז) בת"י בבת ישראל ואכיר בשפחות דבת ישראל לא [ולא] וכו': ח) תוס' שאנץ ל"ה הערים, תוס' הרא"ש ל"ה הוסיף: ו) דפ"ו אבל גר שאינו, וכ"ה בתוס' גיטין יג ע"א ובמהרש"ל שם (והב"ח הגיה שם). ובתוס' הרא"ש אבל גיו שאינו: ז) ל"ל תן (רש"ש):

אי"נונית. שאין לה סימני נערות לשולא ומיהו יולדת, לשון אין זכר דוכרנית לא ילדה [לקמן ה:]. ממני ממה ויש לו סימנין שאין לה שערות ולא לדין ולשון מילונית דוכרנית כאיל זה שהוא יולד [עירובין מג:]. זכין לאדם שלא בפניו. ולא מדעתו לשון סדוי דניחא ליה שהרי מזכה לו [ב"מ יב:]. להדיוט אין סדבי ליה שיכול לזכות לו אלא ברשות אביו ואין מצין לו לאיש [חולין פג:]. ואין חבין לאדם שלא בפניו. אין אדם יכול לעשות שלוחו שלא מדעתו לדבר שהוא חוטא לו שלא יתפוס [קידושין כג:]. דבר שהוא חוב לו שהוא מפץ בו [פסחים כה:]. דבר שהוא לרעתו קרוי חוטא [לעיל י:]. כלומר אין אדם נעשה שליח לאדם לחייב עצמו על ידו שלא יהיה כישראל כשהוא [גיטין ט:]. לשון אדם נעשה שליח לחבירו ויצאו בתוליה: להפקירו [חולין שם]. אלו נערות. דוקא נערה שמכשילה אבי שערות עד שתביא ושם שהם שבין נערות לבגרות אבל קטנה ובוגרת אין להם קנס. שיש להן קנס. אם נתנה אדם ניתן לאביה אפילו מיאשה הסוכה וגו' (לעיל נב). הבא על הממזרת. נגמרת פרין אבל כשיהיה לה ומשני פסולות אינטריכא ליה לאשמועינן הנתינה. אין הגבעונים וכיוצא אלמנה לקבל דוד גזר עליהם כדאמרינן ביבמות (דף עח:) ועל שם ויתכם יהושע מזבח עליהם ומשני מיש וגו' (יהושע ט) קרי להו נתינים. הבועית. שכבר גירי אמיות הן ויצאן בלאו זה שתפרו הם [לעיל י:]. כלומר אין אדם נעשה שליח לאדם להיות נפסל על ידו אף"ה כשעשו הוא שליח כדיהיו כשפיו [גיטין ט:]. לאין אדם נעשה שליח לחבירו אלא מדעתו להקפיד [קידושין כג.].

הגיורת והשביוה והשפחה שנפדו ושנשתחררו פחותות מבנות ג' שנים ויום אחד כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולים. פי' בתוקת בתולת הן ואם נמצאת בעולה אומר לה מקחי מקח טעות ואבדה כל כתובתה: אמר ר"ה גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד. פי' אע"פ שאין לו אב ואם כגון תינוק שנמצא מושלך או ששבו ישראל קטני פלשתים ב"ד מלין אותם והם כישראל לכל דבר. והמורה פי' מטבילין אותו דאינו גר עד שימול ויטבול. עיין פרק החולין (דף מו ובפ"ח דיבמות (דף צא): מאי קמ"ל דזכין לאדם שלא בפניו תנינא זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו לאדם אלא בפניו. מ"ד בהפקירא ניחא ליה וזכות הוא לו. פי' שאין אדם נעשה שליח לחזבתו שלא בפניו כלומר שלא מדעתו. קמ"ל דה"מ גדול דטעים טעמא דאיסורא אבל קטן דטעים טעמא הוא [לו]: אמר ר"י ואם הגדילו. פי' הקטנים שנתגיירו ואפי' עם אביהן: יכולין למחות. פי' יכולין לומר אי אפשינו להיות גרים ואין לנו לעונשם בב"ד ואפילו דיינו תקיפה. ואם קידש אשה משמיחה אינה צריכה גט להיות כישראל מומר. ודוקא שלא הגיעו לכלל שתי שערות אבל אם הגדילו ולא מיחו אין יכולין למחות ואם מיחו הרי הן כישראל מומר וקדושין. ג) והגדילו דר"י לאו דוקא שבאו לכלל עונשין אלא שבאו לכלל דעת ועדיין לא באו לכלל עונשין: מתני' הגדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עין כתובתן מאתים דברי ר"מ וחכ"א מוכת עין כתובתה מנה. פי' קטנה פחותה מבת ג' שנים ויום אחד שאין ביאתה ביאה שהרי בתוליה חזרין. וקטן פחות מבן ט' שאמרו חכמים אין ביאתו ביאה לקנות קנין גמור כגון אם בא על יבמתו דהתם אמרי' אין ביאתו

סח: בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

בן סורר זמורד. בן הסמוך לגבורתו. ות"מ לילמוד שהם שלפני גדלות כדמשמע (נדה דף מו.) דמופלא הסמוך למיח לענין נדרים ומפר"ח דהכא דרים למיח דמשמע לשון גסורה כדכתיב (מ"ש ג) ומזקת והיינו למיח ות"ת ת"כ למה לן דמתני' טעמא דשמא נפ לכלל מצות וי"ל דהוה למימר דמקודם הבאת שערות מתחיל הזמן דסמוך לגבורתו של מיח ואפי' הוי יותר מג' מדשים לא הוה מיישינן דמה שבימי קטנות כיון דלאו רצחני להוליד דקרינא ביה בן ולא בא:

קטן ב) אי אתה צריך לחזור בו'. ות"ת ומנא ליה להאי קטן ממונא דאמרי' בפרק מי שמת (ב"ב דף קמ.) אין זכייה לקטן ואי בשזיכו לו ע"י אחר הא אינה לא"ת בפ' מי שמת ג) זכין לגדול ואין זכין לקטן ואפי' למ"ד זכין לקטן היינו מדרבנן ולא מדאורייתא דזכייה ממונית שלימות כדמוכח בפ"ק דבבא מציעא (דף יב. ע"ש) דאמרי' אחר משום ידה אימתי ולא גרע מלשלימות וקטן לאו בר שלימות הוא ד) ומיהו בפ' התקבל (גיטין דף סד: ושם) גבי לכור ווזרקו לגוז ונוטלו וזכה לעצמו ואין זוכה לאחרים אפ"ג דמחזירו לאחר שעה זוכה דין לעצמו אין לאחרים משמע דהיינו מדאורייתא מדפריך למ"ד אחד זה ואחד זה זכה לעצמו ואין זוכה לאחרים מהיות דמעיקרא על מעשר שני דמשמע דזוכה לאחרים מדאורייתא והא דתנן בהמקבל (שם דף נט:) מליאת חרס וקטן יש בהן גזל מפני דרכי שלום אבל מדאורייתא לא דעת אחרת מקנה לו אותן שאני ושמא ניחא ליה דאמרי' לעולם ערבה (סוכה דף מו:) לא ליקני אינש לעלמא לינוקא דינוקא מיקנא קני מקנוי לא מקני דמיקנא קני אפילו מדאורייתא דע"י דעת אחר' מקנה אותן וזכה מדאורייתא לאחרים לרב אסי דגיטין ולעצמו לכולי עלמא והא דאמר ברים פ"ב דקידושין (דף מב. ושם) אין זכה ואין קטן זוכה היינו דאין ממנה לאחרים על פסמא לי שמי שאין זוכה לאחרים קאמר אע"ג דדעת אחרת מקנה אותן ולא כרב אסי ות"ת והיינו מדקדק בגיטין ה) דזוכה לאחרים מדפורה מעשר שני לאחרים והלא אפי' לעצמו לא זכי מדאורייתא כשאין דעת אחרת מקנה אותן ואמילו אם אינה מקנה לעצמו לאחרים ע"י זכייה קטן וי"ל דקסבר המקבה דכמו שזוכה לעצמו במילוי מעשר מן התורה מהמת דמופלא שמוך לגיט דאוריימא ו) כמו כן זוכה לאחרים מן התורה וקטן משמע ביבמות בפרק חלון ז) דשם הוא בן דעת אית ליה זכייה מדאוריימא לאחרינן דבן דקיסרי אמרי כאן בגיטין אית ליה דעת כאן בגיטין אין ליה דעת ובפ"ק דנדה (נ"מ דף נא.) משמע דלית ליה זכייה מדאוריימא דגרסי' ברוב ספרים קטן ואי דלאיחות לית ליה זכייה מדרבנן אית ליה ומ"ש ספרים דלא גרסי' מדרבנן ועוד משמע להו שים לו ממון לקטן כגון שירש את אביו קודם שנתגייר כדאחרינן בפ"ק דקידושין (דף יח.) דעוד כותבים יורש את אביו דבר תורה אע"ג דאי אפשר שנתגייר את כל שעיר אי נמי במעשה ידיו דמלמכתו ומכר טרחו שלו מדאוריימא ות"ת היאך יתחייב אדם אחר על גזילו הא אין נשבעין על טענת ברם שוטה וקטן כדאחרינן בהגוזל קמא (ב"ק דף קו:) ובפרק שבועת הדיינים (שבועות דף מב.) כי יתן איש ואין נתינת קטן כלום וי"ל דהאי מילי בטענת כפירה והודאה אבל ע"פ עד אחד נשבעים אי נמי בקופץ ונשבע[ג] וא"ת והיאך נתגייר כי אחרינן נמי דקטן אית ליה זכייה מדאוריימא ס"מ ישראל אבל עובד כוכבים אחרינן בפ"ק דקידושין ובמי שנשבע (ב"מ דף עב.) דכיון דלא אתי לכלל שלימות לית ליה זכייה אפי' מדרבנן ומיהו הא לאו קושיא היא דל"ת מיקמי לן כל גרים היאך מטבילין אותן אע"ג דכיון דזכייתו ודאי באין כאחד שאני אבל אי קטן לית ליה זכייה מדאוריימא ואפי' קאמר דאוריימא וי"ל כגון שנתגיירה אמו כשהיא מעוברת כדאחרי' בפרק הערל (יבמות דף עח. ושם) אפי' עובד כוכבים מעוברת שנתגיירה בנה אין נראין נמי דאפשר שנתגיירה בנה אין נראין נמי דאפשר שנתגיירה בנה אין נראין נמי דאפשר

האיש מקדש פרק שני קידושין מב.

מסורת הש"ס עם הוספות

ה) מולין מג. (פסחים פט:). 3) פסחים נא:. ג) ג"ז סט. [וש"נ], ד) לעיל כב. [וש"נ] ימצות קיט: (נדרים לו.), ה) ימצות פז: כתובות ק. גיטין לד., ו) [ימצות נ: וש"נ], ז) כתובות סט:. ח) פסחים עח: עיי"ש, ט) דברים טז ה, י) פסחים צא., כ) פסחים פח., ל) [וש"נ מוס' סנהדרין סח: ד"ה קטן ותוס' גיטין סד: ד"ה שלחן] ופסחים צא: ד"ה איש זוכה, מ) ב"ב קכב., נ) ב"ב יג ע"א.

הגהות הגר"א

[א] גמ' יתומים שבאו לחלוק. פי' כרמב"ם שהיו יתומים גדולים וקטנים וכולם גדולים למלוק: [ב] שם ב"ד מעמידין. פי' לקטנים. (הגר"א בספרו הלכה פסוקה על הרמ"ם):

תורה אור השלם

א) וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם: [שמות יב, ו]

ב) דַּבְּרוּ אֶל כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בֶּעָשֹׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבֹת שֶׂה לַבָּיִת: [שמות יב, ג]

ג) וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהְיוֹת מִשֶּׂה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֹב אֶל בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תְּכֻסּוּ עַל הַשֶּׂה: [שמות יב, ד]

ד) וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד תַּקְרִיבוּ לְנַחַל אֶת הָאָרֶן: [במדבר לד, יח]

הגהות וציונים

ו] דפו"ס שליחות: ז] צ"ל בגויה, וכצ"ל בסמוך וברש"י ותוס' (דפו"י): ח] [כל זה ליתא במשנה דכתובות צט ע"ב] (גליון): ט] דפו"ס והא איכא קטנים דלאו בני שליחות נינהו דהוו להו נמי קטנים: י] דפו"ס עשרי: יא] צ"ל דניחא ליה בהר (דפו"ס וכת"י): יב] נדצ"ל לכל אחד חלק אחד (בארות המים):

ליקומי רש"י

איש זוכה. לאחרים שלקיימו אם לקח מקח לעורך אחרים, או קיבל מתנה לשם אחרים כדכתיב ויקחו להם שה לבית אבות. ואין קטן זוכה. לפי שאינו בר מצות. אין שותפין את הפסח על היחיד. דכתיב לא תוכל לזבוח את הפסח באחד משעריך, ודרש בחגיגה (פסחים צא:). ונשיא אחד

בפסח אחד שנא' [א] ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל כולם שוחטים והלא אינו שוחט אלא אחד אלא מכאן שכל ישראל יוצאים בפסח אחד שליח [ט] בקדשים מנא ליה מיניה ודילמא שאני התם [י] דאית ליה שותפות בגוייהו [כ] אלא מהכא [ב] ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית ודילמא התם נמי דאית ליה שותפות בגוייהו א"כ תרי קראי למה לי אם אינו ענין להיכא דשיך תניהו ענין להיכא דלא שיך האי מיבעי ליה לכדרבי יצחק [ג] דא"ר יצחק איש זוכה [א] ולא הקטן זוכה ההוא [ב] מאיש לפי אכלו נפקא ואכתי מיבעי ליה [ב] דשותפין את הפסח על היחיד לה כמ"ד [ג] אין שותפין את הפסח על היחיד ואלא הא דאמר רב גידל אמר רב מנין ששלוחו של אדם כמותו שנאמר [ד] ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תיפוק ליה שליחות מהכא ותיסברא דהא שליחות הוא והא קטנים לאו בני שליחות נינהו אלא כי הא דרבא בר רב הונא [ד] דאמר רבא בר רב הונא אמר רב גידל אמר רב מנין שזכין לאדם שלא בפניו שנאמר ונשיא אחד נשיא אחד ותיסברא זכות היא הא חובה נמי איכא דאיכא דניחא ליה בהר ולא ניחא ליה בבקעה ואיכא דניחא ליה בבקעה ולא ניחא ליה בהר ואלא כדרבא בר רב הונא דאמר רבא בר רב הונא אמר רב גידל א"ר [ג] מנין ליתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן שבית דין מעמידין להם אפוטרופוס לחוב ולזכות לחוב אמאי אלא לחוב ע"מ לזכות ת"ל ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תקחו: [ה] א"ר נחמן אמר שמואל [ד] יתומים [א] שבאו לחלוק בנכסי אביהם בית דין מעמידים [ב] להם אפוטרופוס ובוררין להם חלק יפה ואם הגדילו יכולים למחות ורב נחמן דידיה אמר אם [ד] הגדילו אינם יכולים למחות [ו] דא"כ מה כח בית דין יפה ומי איית ליה לרב נחמן אם כן מה כח בית דין יפה והתנן [ז] שום הדיינים שפיחתו שתות או הותירו שתות מכרן בטל רבן שמעון בן גמליאל אומר מכרן קיים (ואמר רבן שמעון בן גמליאל [ג]) א"כ מה כח ב"ד יפה ואמר רב הונא בר חיננא אמר רב נחמן [ו] הלכה כדברי חכמים לא קשיא הא

ודילמא שאני התם דאית ליה שותפות בגוייהו. פי' לחל לטוייה שלית ליכא לאוכא שותפות מגלגו ואין לומר למין הכי נמי היכא דליכא לו שותפות בגוייהו לא מצי טוייה שלית להה תנן בפ' המצה (פסחים דף פט:) הרי שלחל לו רבו או שחוט עלי הפסח ושכח מה אמר לו רבו גדי או טלה יקח גדי וטלה ויאמר מס גדי אמר לי רבי טלה שלי וגדי שלו ומס טלה אמר לי רבי גדי שלי וטלה שלו ומדקאמר טלה שלי וגדי שלו משמע שלין לו שותפות בגדי אפ"ה שוחט גדי עבור רבו אלמא דאמלי לטוייה שלית ליה שותפות בגוייהו [ב] אלא מהכא ויקחו להם איש שה לבית אבות שה בגויה ופ"ה אמאי לא מצי טוייה שלית ליה שותפות בגוייהו ואמר ר' יהושע בן קרחה מיירי שלית ליה שותפות בגויה כלאמר הכא ופ"ל ללרבי יונתן דאמיק מהאי קרא דכל דלא יכלאל יולאין בפסח אחד דקאמר אכילת פסחים לא מיעכבא [ה] ופ"ל הלי דקאמר אחד שוחט לכולן מיירי לאחד שוחט בפסחים הרבה דאחד פסח ליכא לכל אחד ופ"ל מפיק שפיר להיכא דליכא שותפות דאלי שחיט:

איש זוכה ואין קטן זוכה. ומס אמאי ולמה לי קרא והא ק"ל (גיטין דף לט.) דאין יד לקטן וי"ל דלגבי פסח אילטריך דס"ד הואיל דשייך בהלילת פסחים ולריך להמעות עליו דכתיב (שמות יב) שה לבית אבותם קמ"ל: **אלא** לחוב ע"מ לזכות. ולקשה לאמר בפ' הניזקין (גיטין ד' נב.) דאין האפוטרופין לשאין לחוב ולזכות בנכסי יתומים ופריך הסם לזכות אמאי לא ומשני לחוב ע"מ לזכות וי"ל דהסם מיירי בהצינעה מוכות שים לאחרים עליהם וכסה ולאי אין לשאין לשמה לא יתצעה כשהן גדולים לאכל כשהן מוצעין כשהיל היתומים כי הכא בחלוקה דקרקעות לכי גדלי נמי לריכין לחלוק ולאי מעמידין אפוטרופוס לחוב ע"מ לזכות: **יתומים** שבאו. פומר ר"ת דלוקא שבאו אבל אם היה האחד מוחה אין להעמיד אפוטרופוס לחלוק בעל כרחם ומחלוקת האחין להניח לאיה שהיו שם כמה יונקי שדים דשאי התם שהיה על פי הדיבור ותומים [ב] ומיהו קשה מהא דאמר פרק אלמנה לכ"ג [יבמות דף סו.] גבי כהן שאת שהיה מעוברת ועבדים וקטנה שהם זכויים יאכלו ואי משום חלק העובר פי' דשמא ימות עובר זכר וק"ל [שם] יולד שאינו יולד אינו מאכיל עבדיו להו מקשאת כרב נחמן דאמר רב נחמן אמר שמואל יתומים שבאו לחלוק כו' מ"מ שמעינן מהשם דאע"ג שהאחד קטן ביותר ואין בו דעת ליאכל אם רולה לחלוק אם לאו מיהא דעובר דעבדיו ליה מקשאת ואכתי אמרינן דוקא הא ושמא יש לומר דהשם שהעובר שמוכל להעמיד לו על כרחו חלקו שכך שהעבדים מוכלים מחמרומה לפי שהחמרומה מזל ועוד משם לא משמע שאם האחד היה מוחה בפירוש שמוכל להעמיד לו על כרחו לפוטרופוס לחלוק: **ובוררין** לחם חלק יפה. מלשון בוררין היה מדקדק ר"י דהיינו הא גורל דמה בריה שייך בגורל והיה מפרש שאין לריכין גורל ולא שומת ב"ד וכל החלוקה בדעתו כמו שהיו עושים יתומים עלמם אם היו גדולים ושהיה כל אחד בורר לעלמו וזוכה אבל וכן לענין דיגל דגוד או מיגוד [ג] נמי נראה לר"י דהוו כיתומים עלמן ויכולין לחלוק אבי חפלים הא"ג דחבויהו לריכי להאי ולריכי להאי ושייך בה גוד או מיגוד שהעמידו מכאן אלו לפוטרופוס שנעשו ע"י ב"ד כמו יתומים עלמן לחלוק הא הא שומת ב"ד וכלא גורל דכשכרוסה לבד חלוקה החלוקה כשני אחים גדולים החולקים מכאי אחיהן שכור כל אחד לעלמו וה"ה לענין דיגל דגוד או מיגוד דמהיא חלוקה הפוטרופא לגמרי ולא יוכלו לחזור בשיגדלו ור"ת מפרש להיינו דוקא בגדלו וכי טריחותא להטיל גורלות וגם לריך שומת ב"ד ודוקא כדבר הלא שייך בה גוד או מיגוד ובוררין שייך שפיר בגדול כגון אם יש שם שלש שלא יחלוקו כל אחת לג' חלקים הא בורין כל אחת לבדה שיהא כל [ד] אחד חלקו אחד בפת אחת וכמה עניני בריות יש בחלוקות וסולמות ושייך לומר שפיר חלק יפה ושוב טוב ה"ר ל"ת: הא

הודפס מאתר אוצר החכמה

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פ"ב מהל' שלוחין הל"ג:
כא ב מיי' פ"ב מהל' קנין ומכר הלכה ג:
כב ג מיי' פ"ל מהל' נחלות הל"ד סמג עשין סו טוש"ע חו"מ סי' רל סעי' ז:
כג ד ה מיי' פ"י שם הל"ד סמג שם טוש"ע שם סי' רפו סעי' ג:
כד ו מיי' פ"ג מהל' מכירה הל' י יב ופי"ב מהל' מלוה ולוה הל"ח סמג עשין לד טוש"ע חו"מ סי' קל סעי' ג טוש"ע חו"מ סימן קו סעיף ג:

תום' ר"י הזקן

לחלוק. שיש שם גדולים וקטנים: לחוב. אמאי נעמיד אפוטרופוס לחובתם: לחוב ע"מ לזכות. כתב ר"ש נעמידנו לדון ולערער להנאתם ולזכותם ואם נתחייבו בדין מה שעשה עשוי דלגבי חלוקת הארץ זכות וחובה הוא דאיכא דניחא ליה בהר ולא ניחא ליה בבקעה. ואיכא מ"ד שלא יאמר זה אלא לחלוק להם ולישטול חלקם ואע"פ שחובה להם שורלים חלק האחר אבל לתביעת ממון אין להם רשות לעשות הוצאה לזכותם שמא לא יזכו דחניא בפ' הניזקין דאין אפוטרופין רשאין לחוב על מנת לזכות ומיירי אפי' מינהו ב"ד דחני סיפא אין ממנין לא עבד ולא אשה. **ובתוספתא** דפ"ק דתרומות תני אין אפטרופין רשאין לזכות ולחוב אלא ברשות ב"ד. **ובירושלמי** פ' הניזקין גרסי' אמר ר' יוחנן אין מעמידין להם אפוטרופוס לחוב ולזכות להם אלא לזכות ולהם ובסוף ואם חבו חבו אר"י [ב"ר חנינא] אין מעמידין להם אפוטרופוס בין לזכות בין לחובה ומסתברא דהלכה כר' יוסי בר' חנינא וכבריימא דהניזקין שאין מעמידין אפוטרופוס לחוב ע"מ לזכות ואפי' ברשות ב"ד ואין כח לב"ד לעשות אפוטרופוס לזה דהא ק"ל כר' יוחנן ג) דהיכא דטעה שמינוהו לחלוק הגדילו היתומים יכולין למחות וכ"ש שאין להם לחוב ע"מ לזכות דהיכל העיקר כפירושא בתרא ולית הלכתא כתוספתא דההיא כר' יוחנן שייכא דאפר שיש רשות למנות אפוטרופוס לחוב ע"מ לזכות ולית הלכתא הכי אלא כר' נחמן וכן דעת הר"ם שלא הביא אלא הא דרב נחמן ובבריימא דהנזקין כמו שתמצא בנחלות: חלק יפה. בכל כחם: הגדילו. היתומים: למחות. לבטל חלוקה: שום הדיינים. ששמו

חשק שלמה

על תום' ר"י הזקן

ג) נראה ל"ל דהא ק"ל כרב נחמן דהיכא טעמא בפטרופוס שמינוהו.

י וכן קטן שקנה מטלטלין וכו' ראיה לדבר שאין חצר של קטן ולא ארבע אמות שלו קונין וכו'. דין זה שאין חצר הקטן קונה לו מימרא מפורשת פרק קמא דמציעא (דף י"ב:) ובהלכות וקובר המחבר דכ"ש שכיוצא מקום שאינו קונה לגמ עדיף מהכירו ומ"מ אין מכאן ראיה להיכא שקנו מחכירים מפני מה לא זכה. ועוד ההשגות שגמ שמרו אין חצר גמ למציאה אבל כל זמן שדעת מחרת מקנה יש לו חצר כמו שיתבאר למטה: אבל הקטנה שנתרבתה חצירה מידה וכו'. גם זה מבואר שם בגמרא הדין והטעם שאחר הקטנה היא מדין יד כמ"ש:

מז מי שמכר בין בנכסיו וכו'. כפ' מי שמת (ג"ב דף קנ"ד.) מעשה בנני גרק:

סליקו הלכות מכירה בם"ד

כלום שהקנין בשטר ואין העדים חותמין אלא על שטר של אדם גדול: **י** וכן קטן שקנה מטלטלין וקנו מידו ושכר מהם המקום לא קנה עד שימשוך. לפי שאינו זוכה בדרכים שזוכין בהן הגדולים. ראיה לדבר שאין חצר של קטן ולא ארבע אמות שלו קונין לו. מפני שנתרבו מדין שליחות ולא מדין ידו כמו שיתבאר ולא יהיה הקניין או שכירות המקום גדול מחצירו. אבל הקטנה שנתרבתה חצירה מידה תקנה המטלטלין מאחרים אם קנו מידה או בשכירות מקום: **יא** [א]**יראה לי שקטן שקנה קרקע ונתן דמים והחזיק בקרקע תעמוד בידו אע"פ שאין ממכרו בקרקע כלום שהקטן כמי שאינו בפנינו הוא וזכין לאדם שלא בפניו *ואין חבין לו אלא בפניו: יב** [ב]**קטן שהגדיל והביא הזכר שתי** [ה]**שערות אחר שלש עשרה שנה והבת אחר שתים עשרה אף על פי שאינו יודע בטיב משא ומתן מקחו מקח וממכרו ממכר ומתנתו מתנה** [ו]**במטלטלין. אבל בקרקע אין מעשיו קיימין עד שיהיה יודע בטיב משא ומתן אחר שהגדיל: יג** [ז]**במה דברים אמורים בקרקע שלו אבל קרקע שירש** [ח]**מאבותיו או משאר מוריש אין ממכרו ממכר עד שיהיה** [ט]**בן עשרים שנה. אע"פ שהביא שתי שערות ויודע בטיב משא ומתן. שמא ימכור בזול מפני שדעתו נוטה אחר המעות ועדיין לא נתיישבה דעתו בדרכי העולם: יד** [י]**מתנתו כשהוא פחות מבן עשרים בין מתנת בריא בין מתנת שכיב מרע הרי זו** [יא]**קיימת. שאילו לא הגיע לו הנייה גדולה לא נתן. והוא דבר שאינו מצוי תמיד. ואמרו חכמים תתקיים מתנתו כדי שיהיו דבריו נשמעין: מז במה דברים אמורים שהוא מוכר קרקע אביו כשהוא בן עשרים כשהביא שתי שערות או כשנולדו לו סימני סרים. אבל אם לא הביא שתי שערות ולא נעשה סרים. קטן הוא ואין ממכרו בקרקע ממכר ואפילו בנכסיו עד שיגדיל לרוב שנותיו: מז** [יב]**מי שמכר בין בנכסיו בין בנכסי אביו ומת ובאו קרוביו וערערו שהיה קטן בשעת המכר ובקשו לבדקו אין שומעין** [יג]**להם לנוולו. ועוד שהסימנים משתנין במיתה**

א ע"ש בטור: ב סמ"ג עשין סי' פ"ב: ג עור שם: ד טוש"מ סי' ל"ה סמ"ג עשין סי' פ"ב:

השגת הראב"ד

*ואין חבין וכו'. ל"ל מעתה לפי דבריו אם קנה המטלטלין וכבר את מקומן למה אמר למעלה שלא קנה והלא המוכר זכה לו המטלטלין ע"י שכירות ובכל מיני זכייה זכין לו לאדם שלא בפניו הילכך זה בשכירות מקומם וכבמ"ו אין לו אלא ואין לו מרבע חמות לענין מציאה בלבד אמרו עכ"ל:

יא יראה לי שהקטן שקנה קרקע וכו'. מבואר בגמ' שמי שמקנה קרקע לקטן שקנה והכין משמע לכסורה פ' המים מקדש (דף מ"ב.) לתמרינן מנין שזכין לאדם שלא בפניו שנאמר נשיא אחד ממטה וגו' ופירש"י ז"ל וקטנים הרבה היו בנשלת הארץ וכשלא בפניהם למי ופ"ג דלתידמין הך תוקימתא מ"מ מפורש בס"פ יש נוחלין גבי הוסח דקלא אחל רב ביבי אקנייה לבנו קטן. וכבר כתבתי שיש סוברים לאפילו מדלוייתא יש להן זכייה כשדעת אחרת מקנה. ומה שהיקש המחבר הוא שאפילו במקח שהרי אין מקחו מקח. ונראה שהקטן יכול למחול ואין המוכר יכול לחזור בו. ובהשגות ג"ת מעתה לפי דבריו וכו'. ואמת אין מדברי המחבר מפיסה על עצמו שאע"פ שכשהציב לו הלוקח מקום המטלטלים יהיה השכירות קיים מ"מ לא קנה ככך המטלטלין לדעתו ז"ל לפי שאחירו מדין שליחות היא ואין קטן עושה שליח. ומ"מ מ"ש הר"ש ז"ל שלא ממרו אין לו אלא שלא במציאה יש לדון בדבר ואין לי בו הכרע:

יב קטן שהגדיל **והביא הזכר שתי שערות** וכו'. מפורש בפ' מי שמת (דף קנ"ה:) שגן ג"ג שגה ממכרו ממכר במטלטלין אע"פ שאינו יודע בטיב משא ומתן ועדותו עדות בהן כלשיטת המח: אבל בקרקע וכו'. גם זה מפורש שם שם יודע בטיב משא ומתן ממכרו ממכר וכו' כלשיטת המח בקרקע ומפורש בהלכות גמרוכה:

יג בד"א בקרקע שלו וכו'. זה מפורש שם ומתרו שם בקרקע (גיטין דף ס"ה.) בשמועה דשלם מדות בקטן ולמכור בנכסיו של אביו עד שיגיע בן כ' והוא שאילו יודע בטיב משא ומתן כלשיטת בפרק מי שמת בתרוכה ופירוש אבל כשהוא בן כ' והביא שתי שערות אע"פ שאינו יודע בטיב משא ומתן ממכרו ממכר אלא שמוריסים חוץ מאב הרי ממכרן בתוכה נכסים כממכרן בנכסי עלמן. והטעם שהחכמים לא תקנו אלא בדבר המלוי ובנכסי יתושת האב שלא לבן מציאה ושאר יתושת אינן מלויות וכן מתנת בריא אינה אלא כשהוא מציאה ולא חשבו אלא למלוי אלו דבריהו:

יד מתנתו כשהוא פחות מבן עשרים וכו'. פי' ויותר על י"ג והביא שתי שערות דלפי לא ידעי אין מתנתו מתנה בקרקע כמ"ש המחבר למעלה אבל בקרקע אינו מוכר ולא נותן עד שיגדיל וכן מתבאר בגמ'. ומ"ש בין מתנת בריא בין מתנת שכיב מרע אע"פ שלא מזכר מתנה בקרקע כמ"ש המחבר למעלה אבל בקרקע אינו מוכר ולא נותן כמו שמתבאר למעלה משמת הבריא והשכיב מרע שוות ופירש הרב לחן מיגש ז"ל אע"פ שאינו יודע בטיב משא ומתן וכן פירשו ז"ל ודין בנכסי אבין בין בנכסי עלמו אינו מתנתו מתנה:

מז בד"א שמכר בקרקע אביו וכו'. גם זה מפורש שם בכל שלא הביא שתי שערות ולא נולדו לו סימני סרים קטן הוא וכיון שכן אין ממכרו ממכר ואפילו בקרקע שלו וזה פשוט וכ"כ לחן מיגש ז"ל ופירוש רוב שנותיו לשנת ל"ו וכבר נתבאר זה עם סימני הסרים פ"ב מהל' אישות:

מז מי שמכר בין בנכסיו בין בנכסי אביו וכו'. מפורש שם בגמ' ופירוש סימנין משתנין וכו' יש מי שפירש נוספין

פמות

משנה למלך

יתומים כו' ועיין בהריטב"א בחידושיו פ' מציאת האשה שהביא דין זה בל"ע יע"ש. כתב מרן סי' ל"ה מ"ו ו"ל כתב הרמב"ם שנשאל על מי שנתן מתנה לקטן ע"י גדול ומסרה המקבל לקטן והפסידה והשיב שם הקטן הגיע לעונת הפעוטות זה שמסרה לו פטור כו'. ועיין במ"מ בפ"ב סימן ל"ט ועיין במ"מ מהריימ"ט מה"מ סי' ל"ז שהביאו ל"מ יע"ש ודוק. (פ"ה כמו שיתבאר בפי"ח מהלכות נחלות הלכה ו'. ולענין קטן שמכר קרקע כתב הרמב"ם בפ"ב דכיון דאין למקח המקח מקח חזרו למעות להיות כמלוה על פה ועיין במ"מ הרב המחבר לעיל פי"ח מהלכות מלוה הלכה ב'.):

יא יראה לי שקטן שקנה קרקע ונתן דמים וכו'. דמפקפקתי בהא דכתבו הרמשונים ז"ל דקטן זוכה מן התורה כשדעת מחרת מקנה לו אפי' אבל במציאה אין זכיותו כי אם מדרבנן ויש לזה מריכות דברים. אך כעת נסתפקתי בהפקר היכי לידיינו דייני מי תשיב במציאה או ללמוד תשיב כשתנה להו מיכא דעת מחרת מקנה שהוא המפקיר. ומן הסברא נראה דלמי למציאה להפ מעידנא דלפקרייה נפיק מרשותיה ובשעת זכייה ליכא דעת מחרת מקנה. ונראה שדין זה הוא שנוי במחלוקת דגרסינן בפ"ק דמציעא (דף י"ב.) נעי רבא זכי מרנקי בפתא זה ויצא בפתא אחר מהו כו' ובעו

מגדל עוז

פ"ד דהלכות זכייה ומתנה: **יא יראה** לי שקטן שקנה קרקע וכו' עד ואין חבין לאדם שלא בפניו: **כתב** הראב"ד ז"ל מעתה לפי דבריו וכו': **ואני אומר** תמה אני על קושיא זאת שהרי אם נתנו למעלה קנה יכול להיות מוכתו בחזקה או ביוקר וזולא או אם נשברו פירות בעלייה וכ"ל מובה לגבי קטן אבל הכא לזכותו מהרני מילי ממור רבנן זכין לו ואין חבין לו והן הן הדברים שכתב ר"מ ז"ל למעלה (דף ס"ב) וכ"כ הר"ש ז"ל מקומי פוא בחזה: **יב** קטן שהגדיל וכו' עד אחר שיגדיל. כנדה פרק בא סימן (דף נ"ב) ובגיטין פ' המקבל (דף ס"ז) ופרק מי שמת (דף קנ"ה): **יג בד"א** בקרקע שלו כו' עד בדברי העולם. בגיטין פרק המקבל (ע"ב פרק מי שמת: **יד מתנתו כשהוא פחות מבן כ' כו'** עד שיגיע לרוב שנותיו. בגיטין פ' הניזקין (דף נ"ע) וב"ב פ' מי שמת (דף קנ"ה): **מז** מי שמכר בין בנכסיו כו' עד בממכרו. בב"ב פ' מ"ה ופרק מי שמת

כתובות יב

הני מילי לחומרא אבל לקולא לא. ופשיט ליה דאמר כפלוגתא דכלל מערבין (עירובין דף נב:) דבשל תורה נמי מזקא עלויה עושה שלימותו הני מילי במקום שאם לא יעשה שלימותו יבא המעשה לידי עבירה אם יתמוך על המעשה מבל כאן אם לא יתן גט לו לא יקדש שלא יבא המעשה לידי עבירה כשבעל כך מודה רב שאם לתן חזקה שלא עושה שלימותו לקולא ואם תאמרכי: **נערה** המאורסה היא **ואביה** בר. פירש בקונטרס דוקא נערה שלא קטנה דוקא ולא סמה ולא היא אם יש לה אב והא דאמר בגמרא דאם יש לה אב קטנה אפילו הכי אין לו עליה אלא משמרת בעלמא ולא שייך בה מיעוט דאם יש לה אב ושוב הגיע רש"י כפ"ב דקידושין (דף מג:) דה"ה קטנה והא דנקט נערה להודיעך כח דרבי יהודה וכן עיקר והיא רואה דאפילו יאמר ג"ר מאיר לעולם אין לה אב אלא משום דאמר בגמרא אבל קטנה אפילו יש לה אב יש לו עליה אלא משמרת אבל לא מיעוט דאם יש לה אב ושוב הגיע רש"י כפ"ב דקידושין (דף מג:) דה"ה קטנה והא דנקט נערה להודיעך כח דרבי יהודה וכן עיקר והיא רואה דאפילו יאמר ג"ר מאיר לעולם אין לה אב אלא משום דאמר בגמרא אבל קטנה אפילו הכי אין

ומסירה נקטן משום דמילי מינהו ולא מיקנו אלא נגדול ע"ש. ומכלל הדברים נראה דאם קדם הקטן וגבה מן הלוה לאין מוציאין מידו לגוקת, ומידי ספיקא לא נפקא אלא מהכי לפי דברי הרמב"ם, ומלד המסירה נדעת ר"ת[ד]. וגם דעת הריטב"א דלא מהני ודו"ק בזה.

ובשו"ת הרשב"א (ח"ג סימן ריט) נסתפק בשטרות לאפשר דדין קנוע יש לו, עי"ש.

ד) **קטן שקנה קרקע.** והוא מלשון הרמב"ם (פרק כט מהל' מכירה הלכה יא) וכתב עלה הרב המגיד ז"ל: והכין משמע לכאורה בפרק המים מקדש (קידושין מא, ב) דאמרינן, מניין שזכין לאדם שלא בפניו שנאמר נשיא אחד ממטה, ופי' רש"י וקטנים הרבה היו בנחלת האדם וכשלא בפניהם, ואע"ג דלידתיה הך לוקימתא מכל מקום מפורש בפ"ק דיש נוחלין (ב"ב קלז, ב) גבי ההיא דיקלא לחול דב' בני לקניה לבנו קטן, וכבר כתבתי שם סוברין לאפי' מדאורייתא יש להן זכיה כשדעת אחרת מקנה עכ"ל. ודבריו נראין תמוהין דמה ראיה מנשיא אחד התם טעמא משום דין זכיה דזכין לקטן ע"י גדול, אבל שהקטן בעצמו יזכה אין לנו. ובתום' בפרק התקבל (גיטין סד, ב ד"ה שאני) דקטן זוכה היכא שדעת אחרת מקנה לאחר ע"פ ואין זה מדין זכיה[7]. **שוב** ראיתי בתוהרי"ט מלך מ"מ (סי' כא) שהקשה כזה בדברי הרב המגיד, וע"פ שהעלה בעמ"ש דהרמב"ם משום דעת אחרת מקנה לאחר, והעלה בעמ"ד בודאי בתום' הוכיחו שם ר"פ התקבל דקטן זוכה כשדעת אחרת מקנה לאחר אלא דהרמב"ם סובר דהא דזוכה קטן כשדעת אחרת מקנה לאחר הוא משום דזכיה לקטן, דהא כתב ז"ל: יראה לי שהקטן שקנה קרקע ונתן דמים והחזיק בקרקע תעמוד בידו אעפ"י שאין ממכרו בקרקע בלוס, שהקטן כמו שאינו בפניו הוא וזכין לאדם שלא בפניו עכ"ל. ואי כדברי תוהרי"ט דהוא משום דעת אחרת מקנה מה זה שכתב שהקטן כו' וזכין לאדם שלא בפניו. אלא נראה

1 וכן קטן שקנה מטלטלים וקנו מידו ושכר מהם המקום, לא קנה עד שימשוך לפי שאין חצר הקטן קונה לו, מפני שנתרבה מדין שליחות ואין שליחות לקטן ולא יהיה הקנין או שכירות המקום גדולים מחצירו, אבל הקטנה שנתרבתה חצרה מידה תקנה המטלטלים מאחרים אם קנו מידה או בשכירות מקום.

2 [ד]קטן שקנה קרקע ונתן דמים והחזיק בקרקע, תעמוד בידו לפי שזכין לאדם שלא בפניו.

להרמב"ם (שם פכ"ט מהלכות מכירה הל' יח) קודם להיות גופה דמהני דעת אחרת הוא מדין זכיה שהנותן זוכה לו והנותן גדול, ומע"ג דבעלמא לא מהני נותן גופיה לזכות למקבל אלא צריך מקבל בעצמו לזכות לו ע"י אחר, הכא שקטן בעצמו זוכה אלא שאין לו דעת ומש"ה אינו זוכה במלואה, אבל היכא דליכא דעת נותן הנותן בעצמו זוכה לו. ועמ"ש (בסי' רמג סק"ז) דה"ה בגדול כשאינו מתכוין וכגון שסנור שלו הוא דכה"ג בהפקר לא קני, ודעת אחרת מקנה מהני דעת נותן והוא מלד זכיה וע"ש[8], וה"ג מלינו כיוצא בזאב שאינו מתכוין להיכא דליכא דעת אחרת מקנה מהני וכתב הרמ"ך בפ"ק דמציעא (סי' לח) שם כיון שהוא שומר לדעת נותן מגי לה ע"ש[9]. ולפי"ז דברי הרב המגיד נכונים כשטת הרמב"ם דמייתי ראיה דזכין לקטן מנשיא אחד, כיון דה"ג מתורת זכיה אחי עלה הרמב"ם. ולפי שבדין זכיה לקטן נמי מיפלגו בזה לשטות שם מדאורייתא אם מדרבנן ועיין ר"ן בית פרק המים מקדש (קידושין מב, ב), לזה מייתי ראיה מנשיא אחד דמהני זכיה דבר תורה לקטן. ולקטן מבואר דזה הוא נמי שיטת הרשב"ם דהא דזוכה הקטן כשדעת אחרת מקנה לאחר הוא משום זכין לאדם שלא בפניו. וע"ש במוהרי"ט שהקשה על הרב המגיד דהיה לו להוכיח מהדין מעובדא דפרק השולח (גיטין מ, ב) גבי מי שאמרו עבד ואינו בן חורין, דהאי עבדא דמי תרי דקס חד מינייהו ואמרינן לפלגא חול מידך מקניה לגבי קטן וכו', ועבדי כמקרקע, דמי והא דלא קני מטלטלי מגמייהו משום דבעי קרקע דומיא דעבדים מצורות דלא ניידי, מלמא לכל מילי דקנין זה וזה שוין. ומשמ הרב המגיד למאן דלא גרים נעובדא דרב בי לגבי קטן קמיך מהאי דהשולח, עיין שם. **אמנם** נראה לאי מהתם לאו ראיה, דע"כ מוכח משם דעבדי כמטלטלין דמי לענין קנין, דאמרי שם מהאי עובדא שלמה רב יוסף בריה דרבא לקמיה דרב פפא, שלא ליה כאשר עשה כן דשייך זכיה על דעת בלבד, וכמש"כ רבינו. ועיין בספר אמרי-בינה (קונטרס הקנינים סי' ב) שהעתיק את דבריו של היד-רמ"ה בגמ' ב"ב (מא, א) שכתב בזה"ל: דעת אחרת מקנה שאני דקיי"ל זכין לו לאדם שלא בפניו, וכ"ת מי דמי התם ההוא דמזכי ליה על-ידו קא מכוין למזכי ליה, הכא ליכא מאן דמכוין למזכי ליה, חצרו תוכיח דלית ליה דעתא למזכי ליה במתנה אפילו שלא בפניו. הרי דמפורש בדבריו כדעת רבינו דהוא מדין זכיה. וראה מש"כ בזה רבינו לקמן (סי' רעה סק"ד) ומה שהבאנו שם מדבריו בספרו אבני-מילואים.

עין לנתיבות: [ד] עיין נתיבות סק"ה.

פיתוחי חותם

7 עיין בשיעורי רבי שמואל רוזובסקי (ב"מ כב, א סי' יז) שביאר את דברי הרמב"ם דאין כונתו לומר דמהני משום דהוי שלוחו לזכות וכמ"ש רבינו, אלא דכונת הרמב"ם לומר דנהי דמהני דעת אחרת מקנה, מ"מ הרי צריך רצון של הקונה, ועל זה כתב דכיון דזכין לאדם שלא בפניו הוא נחשב כרצון ודין זה איתא גם בקטן דאין זה מדין שליחות וזכיה, עיי"ש.

8 עיין בחידושי חתם-סופר לגמ' ע"ז (עא, א) שתמה על דברי רבינו כאן דמה שייך בזה שליחות כאשר הקטן בעצמו עושה המעשה, ורק על הדעת בלבד לא שייך בזה שליחות וזכיה, עיי"ש. אולם בגמ' כתובות (יא, א) גבי גר קטן שמטבילין אותו על דעת בי"ד משום דזכין לאדם שלא בפניו אמרינן דאע"פ שמעשה הגירות עושה הקטן בעצמו ומהני, מוכח

9 לכאורה צריך ביאור דהרי שם אין זה מדין שליחות אלא משום דהנותן הוא שומר החצר הוי חצר המשתמרת. ועיין מזה עוד בדברי רבנו לקמן (סי' ר סק"ב).

בעלים, אבל אין כאן גדר מסירת כח בעלים, ולפיכך שפיר דמי אף כד לא מצי עביד, דעל הענין הזה מצוי משוי שליח.

ותירצו תוס' "אלא כיון דזכיימו וידו כב"ח שאני", והביאור כמש"ת בס"ד להלן (סימן ט"ז אות ו') בדעת התוס' בסכילמין, דכיון דחלות הזכיה היא על עסק הגירות והיהדות הרי נמצא שהזכיה היא עבור ישראל, דחלות הגירות והיותו ישראל הכל הוא כאחד, וגם בדבריהם הכא כן הוא הביאור שכיון שבי"ד פועלים הגירות עבור ישראל, דהזכיה והיותו ישראל הכל כאחד, ממילא אין מסרון של זכיה לעכו"ם, דהזכיה היא לישראל. וכמיוחד הוא מוטעם כן בדברי התוס' הכא, שהרי למבואר נמצא דאין כאן שום מסרון בתורת "שלוחו כמותו", כיון דתורת "שלוחו כמותו" הוא מתורת בי"ד, ומדין וכח בי"ד אית להו דינא לפעול חלות הגירות, אלא שהוא מדיני עכו"ם שמ"מ שיופעל עליו דיעם מכח אחר ע"י זכיה ושליחות, וע"ז שפיר כתבו תוס' דהכא זה שנפעל עליו החלות הוא ישראל, וממילא אין כאן מסרון של עכו"ם בכל גוונא, וזו כוונת במש"כ "כיון דזכיימו וידו בכ"ח ס ס ג י", היינו דשאני זכיה זו מכל זכיה לעכו"ם, שהרי אין כאן בעמת זכי' עבור עכו"ם רק עבור ישראל וכמש"ת. ונמצא לפי"ז דבאמת אין כאן שום חלות דין מיוחד של גר קטן, ואך דגר קטן לליכא לעתו עכשיו בעינן לדין זכין ומהניא מחמה, אבל גדול לליכא השתא לעתו הוי כשליחות ממש (ומ"מ גם בגדול הוא מדין זכין, דמש"ה מהניא השליחות מע"ג דליתו לא מצי עביד כנ"ל), אבל סו"ס הכל הוא מחותו גדר של זכיה ושליחות, וגם בגר שנתגיירו בניו ובנותיו עמו הוא כן, היינו מתורת בי"ד הפועלים את הגירות (וממילא ל"ש לדון מתורת גירות מיוחדת של אב וכמבואר לעיל סימן י"ד, כיון שבכל גוונא בי"ד הם המגיירים).

ג) והנה התוס' בסכילמין לא הזכירו כלל מהך ענינא דכל גרים היאך מטבילין אותן, וגם בתוס' דילן ליכא שתי דעות מי אמרינן להך סברא דכאחת שאני, ומירושא קמא ליכא הך סברא, ואך דמשני דמשיב "אמי לכלל שליחות", והיינו דכיון דהשתא ע"י הך זכיה אמי לכלל שליחות מקנו לו זכיה, והלא סברא זו מהניא אך לענין זכיה דרבנן, אבל בדאורייתא אין זה שום מעלה [וכמדויק כן בתוס' בסכילמין בסוף דבריהם כד מייתי לגירסא דיש לקטן זכי' מה"ת כיון דאמי לכלל שליחות, לא ביאתו בהא דליכא מסרון דאין שליחות לעכו"ס משום דמצד המסרון של עכו"ס הרי הוא משיב אמי לכלל שליחות, אלא משום הסברא דכיון שבא להמגייר משיב כישראל קטן (וכאשר עמד הרש"ש), והיינו משום שלענין דאורייתא אין זה שום סברא, רמה להלן סימן י"ז אות ג'], ומוכח דתוס' בסכילמין לא ס"ל כל עיקרו של גדר זה. וי"ל דתוס' בסכילמין ס"ל דבשתס גר הבא להמגייר הרי הוא עצמו המתגייר והפועל את חלות הגירות. ולכאורה לפי"ז כל גדר בי"ד הוא אך דבעינן שתהא הגירות בפני בי"ד, וכפי הנראה בד' התוס' יבמות דף מ"ה גבי מי לא טבלה לגידומה כנ"ל. אכן י"ל בדעת התוס' בסכילמין דלעולם ס"ל נמי (כדעת התוס' בסנהדרין) דגדר בי"ד להם פועלים בהגירות (ודלא כנראה בשי' התוס' יבמות כנ"ל), שהרי יסוד דין בי"ד הוא משום דגר "משפט" כתיב ביה, והיינו דיש על הגירות חלות שם "משפט ודין", והרי דהבי"ד פועלים בעצם הגירות, ומי"ז אך גדר של "בפני בי"ד", אכן מ"מ מי"ז מגדר זכיה ושליחות, אלא הגדר הוא עפי"ד הגר"ח שהביא בברכ"ש קידושין (סימן י"ח) דהוא מעין דעת אחרת מקנה בקניינים וה"נ הגירות נעשית ע"י דעת אחרת מקנה דבי"ד עיי"ש, כלומר דכמו בקניינים דאיכא דעת המקנה להכניס החפץ לרשותו של קונה, ודעת קונה וזוכה לקנות ולזכות בחפץ, עד"ז בי"ד בעצם פעולתם בחלות הגירות הם בגדר "מקנה ומזכה", ודעתם היא בגדר דעת מקנה, היינו דעת ליתן בו דין וחלות גירות, ודעת הגר פועלת בגדר "קונה וזוכה" (דהכי הוא יסוד דינא דבי"ד, דל"ש לאדם לזכות בעצמו את חלות הגירות, ובעי בי"ד דהם כעין המקנים לו את החלות גירות). והנה י"ל דזהו בשתא גדר ויסוד הדין דגר קטן דמהניא דעת בי"ד לפעול עבור הגר את הגירות מדינא דזכין לאדם שלא בפניו, דלכאורה ל"ב דהא ל"ש דין זכין על דעת גרידא, וכמו דל"ש לומר דהמגביה מציאה בלי כונה ודעת דקנין ואחר מכוין לקנות עבורו דיועיל מדין זכין. אכן הביאור הוא עפ"י הנ"ל, ובהקדם דהנה דעת הרבה מן הרשתונים דדל"מ מהניא בקטן מה"ת, ויעוין בקצוה"ח (סי' ל"ה סק"ד) דכתב בשי' הרשב"ם דד"א מקנה הוא מדין זכיה דס"ל דזכין לקטן מה"ת, ומסברה לה לתף דכללא הוא דאין אדם זוכה בשלו לאחר, ומשום דאין זה מעשה זכיה כלל, מ"מ היכא דהזוכה עושה את מעשה הקנין בעצמו ואך דחסר דעת הרי דעת המקנה משלמת גם את דעת הקונה מדין זכיה עיי"ש, ומצינו למדיש דאף דל"ש דין זכין על דעת גרידא, ומי אפשר שיזכה הקטן מן ההפקר ויתכוין גדול עבורו ויקנה לו מי זכין לקטן מה"ת, מ"מ המקנה דאית ליה כח ודעת בעלים יכול לפעול בדעתו עבור הקונה, דאף דהקונה עושה את מעשה הקנין, מ"מ בתורת מקנה פועל הוא מדין זכיה את כל החלות, לא אך את חלק "המקנה" היינו ההוצאה מרשותו של מקנה אלא אף את החלק של "דעת הקונה" היינו ההכנסה לרשותו של קונה, והיינו דמדין זכיה מצטרפת דעת הזכיה לתורת המקנה, אבל בלא"ה ל"ש ד"ז כל עיקר. וי"ל דעד"ז הוא נמי הכא

הודפס מאתר אוצר החכמה

כזכייה לגר קטן, למסוס דבי"ד יש להם תורת "מקנה" והם פועלים ע"י דעתם את חלק "המקנה" של הגירות, ע"כ מהניא דעתם לפעול מדין זכין, היינו לצרף דעתם לפעול גם את החלק של הגר, שהוא בגדר "קונה וזוכה", והם פועלים מדין זכין את כל החלות. ועכ"פ נמצינו למדים דבכל גירות הגדר הוא דהגר פועל ע"י דעתו את חלק "הקונה" של הגירות, ואך בקטן בעינן לדין זכין, וע"ז שפיר הק' תוס' אך מהני הזכי' בקטן, והא אין זכיה לקטן מה"ת, וס"ל למסס דהגירות ל"מ אלא מדרבנן (ולפי הדרך הרלסוה בתוס' מי"ז אך מפסת הא דאין זכין לקטן אלא אף מגד דינא דאין זכיה לעכו"ס). אלא אי' התוס' בסנהדרין דבכל גוונא פועלים בי"ד בשותו גדר, והיינו דהם פועלים עבורו את הגירות, וכל ההבדל הוא דבגדול דאיכא דעתו ודאי לזכין לו ובקטן בעינן לדין זכין אלא בפניו ומסוס דזכות הוא לו ולפיכך מהני מחמה כדין זכיה.

ד) "וי"ל כגון שנתגיירה אמו כשהיא מעוברת וכו' ואפשר השתא דאחרי כן יורש את אמו", ומ"כ "ופסר" השתא וכו', לאו היינו דספק בידם אי יורש את אמו, דהא ודאי יורש את אמו שהרי ים לו יחום אם וכמבואר להלן (סימן ט"ז), רק הכוונה דהשתא אפשר עוד היכ"ת של ממון, וא"ם מה שנתקשו לעיל מנ"ל להאי קטן ממון, כיון דיורש את אמו וז"כ.

ה) "ומיהו קשה מההיא דפ"ק דכתובות דאמרינן גר קטן מטבילין אותו ע"ד בי"ד ולכל מילי חשיב גר להתירו בבת ישראל וקידושיו קידושין ובניו חולצין ומייבמין ולכל מילי דאורייתא ולא משמע שיהא מטעם דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה חדא דה"מ בשוא"ת והאי קו"ע הוא ועוד מדפריך מאי קמ"ל תנינא זכין לאדם שלא בפניו". ובתוס' בסילתין כנ"ל כ' לייסב קושית זו דאד מהרי טעמי נקט, אלא התוס' בסילתין הקשו בלשון זו: "הו"מ לשנויי קמ"ל דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקו"ע", וע"כ שפיר תרצו "דאד מהרי טעמי נקט", אבל התוס' בסנהדרין י"ל דעיקר קושיתם הוא דלא נתנה דר"ה חידש את ענש הדבר דיענה תקנת חכמים דתקנו גירות לקטן, וא"כ הול"ל דקמ"ל את ענש התקנה לעקור דבר מן התורה, וכן מבוארת הקו' בתוס' הרא"ם בסילתין וז"ל: "וכי פריך מאי קמ"ל וכו' הו"מ לשנויי קמ"ל דתקנו לו גירות להפקיע על דברי תורה", ובזה נקטו דל"ם לומר אד מהרי טעמי נקט, שהרי זה ענש שרש הדין ועיקר מה דחדית ר"ה, ואך דהוסיף דבכל גוונא תשיבא זכות. אבל בתוס' הרא"ם שם כתב אף על זה דאד מיניהו נקט.

ו) "ונראה דזכייה דגירות לא דמי לשאר זכיות דמה שבי"ד מטבילין אותו אינם זוכין בעבורו אלא הוא זוכה בעצמו ובגופו שנעשה גר ונכנס תחת כנפי השכינה, והא דפריך בכתובות תנינא זכין וכו' ומשני מהו דתימא וכו' היינו משום דאם היתה חובתו לא הי' לבי"ד להתמצע להכניס גופו בדבר שיש לו חובה". ולכאורה נראה לתוס' מהפכים דעתם מן הקצה אל הקצה דבתחילה נקטו דבכל גירות עושים בי"ד הכל ולא המתגייר, ועתה נוקטים לאפי' בגוונא דקטן הרי הקטן פועל בעצמו, וזה ל"ב דאין נראה מדבריהם לחזרו בהם כ"כ מעיקר הגדר, וגם ל"ב והא קטן ל"ל דעת והיאך יפעל בעצמו. ותא"כ הקשו תוס': "והא דפריך בכתובות תנינא זכין וכו' ומשני מהו דתימא וכו'", והיינו דהוקשה להם דאם הקטן זוכה בעצמו ואין אנו צריכים לדין זכין כלל ת"כ מאי איכפת לן אי גירות ל"ה זכות, וע"ז כתבו לייסב: "היינו משום דאם היתה חובתו לא הי' לבי"ד להתמצע להכניס גופו בדבר שיש לו חובה", והיה נראה מלשונם קצת דאיכא ענין של לכתחילה, אבל בדיעבד היתה מועלת הגירות גם אם הי' חובה בדבר, ות"כ כל החידוש של ר"ה הוא אך לענין לכתחילה וזה דוחק טובא לפרש כן, וגם דמה הוכיחו בגמ' מתני' דהגירות וכו', דילמא מתני' מיירי דהכי הוי דגיירוה אף לכתחילה אף אי' לבי"ד לגיירה, ויעוין בברכ"ש להגרב"ד קידושין (סי' ט"ו) דביאר דסברת התוס' היא לענין בדיעבד עי"ש ול"ב.

ז) ואשר ל"ל בביאור ד' התוס' דבתחת אף זו בלבד דאין כאן שינוי בדעתם מן הקצה אל הקצה אלא מדרבה כל דברי התוס' מתבארים עפ"י שיטתם ודרכם בתחילת דבריהם דבי"ד פועלים בעצם חלות הגירות. אלא דשמי דרכים יש בביאור גדר הפעולה של בי"ד בגירות, וזה הוא הסו"ט בד' התוס'. והיינו דבתחילה סברו להגדר הוא דדעת בי"ד פועלת את עצם חלות הגירות ע"י מעשי הגירות דהמילה והטבילה הנעשים בגופו של גר, והוא מדין ומגדר זכיה ושליחות, דע"י דין זכיה והשליחות פועלים בי"ד את מחתתו ומכתו של גר את עצם חלות הגירות, ונמצא דבכל גר הגדר הוא דבי"ד פועלים את הגירות עבורו, וכ"ם שהוא כן בגירות דקטן. אבל השתא כתבו דאין כן הדבר, דלאו היינו דבי"ד פועלים "עבור" הקטן אלא דבי"ד פועלים "עם" הקטן, והיינו שדעתם מצטרפת לעצם מעשה הגירות של הקטן, ובי"ד פועלים בהזכיה שלו עצמו. כלומר דהקטן זוכה בעצמו ע"י המעשה גירות שעושה, אלא דדעת בי"ד, בתורת דין בי"ד דגירות, מצטרפת למעשה הזכיה שלו, דע"י ומכח בי"ד יכול הקטן בעצמו לזכות, ומתוך כך יש כאן מעשה גירות של הקטן

מצות חליצה פרק שנים עשר יבמות

קד:

והא אמרי דבי רבי ינאי ״לפי שאינו באמר ואמרה״. וי״מ מנת ליה לרבי ינאי המי טעמא למעמ משום דלמו כני דעה ניהו ותניא (לקמן דף קו:) דבעינן שיחכוונו שניהם ואפילו נמי מחרין לקמן (דף קה:) דקתנה מוכלת בפעוטות וקטן נמי הוה תנין מי לטו למיש כתיב בפרשה ניהו דלמו מי דעה ניהו וי״ל ש״ד עומדים על גמם ומורים להם לעשות חליצה כתיקנה [1] דהכי נמי ממרינן בפרק ג׳ דגיטין (דף כג: ושם) דתנ״ו שכתבו גט וגדול עומד על גמם לכתב ומיהו לענין חליצה שומה לא חלין מע״ג דצ״ד עומדים ע״ג כדאמר במוסקפתו [2] לפי שיש בחליצה רשוי לבריס ואין בו דעת כלל לעשות לדעת צ״ד אבל גבי גט שנים לעשות כי גדול עומד ע״ג כשר וממכתבו [3] ניכרת ממון מעשיו שכותב הגט לשמה שכותב שם המיש והמשה והזמן ושם עירו ושם עירה והא דאמר בפ״ק דמזיק (דף יב: ושם) גבי וכולן שמחמו וחמרים רואין אותן שמיטתן כשירה ואין שמיטתן כשירה נתן לגח גבי כותב לשמיטה מכאן לכ׳ נתן לגח גבי כותב לשמיטה מכאן לכ׳ לדבנן דבעו כוותב לשמיטה לא מכני גדול עומד ע״ג דהתם מחברים אין מלמדים אותו אך שרואין שגח קלקל וגם אין מחכתבו ניכרת ממון מעשיו כמו חליצה דאין מחכתין אלא לשמיטה כשר בעלמא דאמר בפ״ק דתמורה (דף יג.) דבעינן מחכתבו ניכרת ממון מעשיו: **דאמר** רבי יוחנן משום רבי יוסי בן הראש [ב]ביולה בו. מיתיבי דר׳ זירא בפ׳ המגרות (מנחות קו: ושם) גבי שתים שהלכו שנים ופרין וכו׳ לא בלו מאי הוי והתנן (שם דף יח.) שם לא בלו כשר ות״ח מאי קשה והא לכתחלה בעינן בילה ואומר ר״י דשאני התם כיון דאמר הרי עלי מנחה ס״ת שיהיו לקרבן גדול קמיירי [3] ולכן היה לו לעשות הכל בלו אחד אחד שיעבד כשר בלא בילה ודוקא כי אמר הרי עלי מנחה אחרי שיהיו כל אחד ואחד מביא עשרון לקרבן גדול קמיירי [4

כתובות יב

לכל דבריו קיימינן [עיין בשו"ע אהע"ז סי' קנ"ז ס"ד], ולדידיה ודאי מותרת לו לפי' מדרבנן כשימחול בו.

[ב] **וצריך** תקירת חכם מי הך כוונה דבעינן בחליפה היינו מטעם למנוי היא וכעין כוונת המנות לפסקו רוב הפוסקים [עיין שו"ע או"ח סי' ס' ס"ד] למנות לריכות כוונה, או כעין כוונת ההקנאות דבעינן דעת קונה ומקנה[יב], וכאותה שאמרו [יבמות נ"ב ע"ב] העובר בנכסי הגר וכסבור שלו הן לא קני, משום דלא קא כיון למיקני. והנה אם הכוונה האמורה כאן הוא על דרך כוונת המנות, ודאי לריכה שתהיה בשעת מעשה ממש להתירה בעין כל המנות[יג], וכאותה שאמרו [ר"ה כ"ט ע"ח] נתכוין שומע ולא נתכוין מגמיע לא יצא עד שיתכוין שומע ומגמיע, ואמר ליה רבי זירא לגמיעי מיכוין ותקע לי [שם כ"ח ע"ב], וכדאי אחר כוונת הלב הן הדברים, אבל אם הכוונה האמורה כאן אינה אלא כדרך כוונת ההקנאות, נלע"ד שאף אם לא כיון בשעת מעשה להתירה לשוק אלא אחר זמן יודע שחליפת מנעלו ניתרת לשוק והוא חולץ לה בלי שום חומר, אין אנו מוסיפין לדברים שבלבו אף בשאותו הזמן, לדברים שבלב בכל ההקנאות לאו דברים ניהוו.

והנראה לענות לעניות דעתי לכוונה זו האמורה בענין חליפה אינה אלא מטעם הקנאה. ובהכי ניחא לי מה דקאמר להו להתום' בפרק מנות חליפה [ק"ד ע"ב ד"ה והא] אמאי ממרינן דקטנה חולצת בפעוטות והא לאו בת דיעה היא, ולדידי לא קשיא משום דכיון דאמורת הקנאה אחרינן עלה והרי היא זוכה לעצמה מן התורה היכי דאמרת אחרת מקנה חותה[יד], וכמה שכתבו התוספות ריש פרק בן סורר ומורה [סנהדרין ס"ח ע"ב ד"ה קטן], ובקטן נמי לא קשיא לי אמאי בעינן דעתך אחרינן דחולץ אי לאו משום דאיכא בתיב בפרשה, דס"ד אחרינן כיון דאיתו לא קעביד מעשה אלא דאחים לכראיה, הדר הוה ליה היפוך בקטנה המקבלת גיטה דלאו דעתה בעינן וזכתה לעצמה[טו], ה"נ לא בעינן דעתו כלל להקנות, ואכתי אינטריך איש, ולהרמב"ם [פ"ד מהל' יבום וחליצה הט"ו, וכפי מה שכתב שם הכ"ו] אלא"ה לא קשה מידי, דחליצה אינה בכוונה פוסקת על האחין מה שאין כן חליצת קטן[טז].

וראיתי להרב מהר"ר יוסף טרחני בתשובה [ס"ב אהע"ז סי' ט"ז] שכתב וז"ל, אינהא דלא אחרינן בגמ' עד שיכונו אינהם אלא לאפוקי חליצה מוטעית וכו', אבל היכי דמסברו ליה וסבר שחליצה זו נפטרת ממנו ג"כ שיהיה בכוונת לב נאותה שעה וכו'[יז], דהכי"ג אחרינן בחולין דף י"ב [ע"ב] מאן תנא אלא בעינן כוונה לשחיטה וכו', אלמא רבנן דבעו כוונה לשחיטה היינו לאפוקי כוונת נעילה בכותל, ובפ"ק דקדושין [כ"ד ע"ב] דרשינן ושחטה וכו', אלמא עד שיכוין לאחרי רבנן עד שידע שהוא מפילה לבד מעפ"י שאין לו כוונה להזיק, ה"נ עד שיתכוין עד שידע שחליצה זו היא נפטרת, ומדע שהרי הרמב"ם ז"ל הביא דין חליצה מוטעית [שם הלכה כ"ד] ולא הביא דין שיכונו, אלמא כל שאינה מוטעית זו היא כוונתם, עכ"ד הרב ז"ל.

ואני תמה על דברי הרב ז"ל, איך נעלם מעיני חכמתו ז"ל שהרמב"ם הביא ההיא לעד שיתכונו שניהם נאותו פרק שהביא חליצה מוטעית למעלה ממנו דין ט"ז[יח]. גם על עיקר רמיית הרב נפלתי, דאחי מייתי מרבנן דרבי נתן, דהתם לא קאמרי רבנן דבעינן כוונה כלל, אלא ה"ק דנפלה שכין וכו' פסולה[יט] ואתן הוא דקאמרינן דבעי כוונת מתיבת שימנים[כ], אבל מנלן להיכא דהוזכרה כוונה אתם דאגי בכוונה קאי כאותה של הרב ז"ל. וגם אותה רמייה של קידושין אין לי לב להבין, דאדמסייעיה מרבנן לפרוך מרשב"ג[כא], ובודאי רבנן ורשב"ג לא פליגי בפירוש אלא כוונה אלא אתם בקרא פליגי אי דרשינן ושחטה או לא, ובאמת כוונות טובא איתנהו, אלא דרבנן אוקמי מיעוטא דושחטה אחאי דמשחבר טפי להיינו הוסיט ידו למעי שפחתו אלא מכוין כלל, ולרשב"ג הך נפקא ליה מושחת ושחטה, אבל היכא דאשכחן דבעינן כוונה אתם היכי ידעינן תופן הכוונה, וכיון דהיכא לאחאי לקולא ולאחומרא, לאחומרא אחרינן. וכנראה שאף הרב הרגיש באחוזת רחוק הללו, ועיקר אחיכתו על השמטת הרמב"ם היא, וכיון שהרמב"ם הביאה בפירוש כאן שכתבנו, ע"כ כוונה מעלייתא בעינן. ויותר אני אתמה על הרב ז"ל, שהרי הסמ"ג [עשין ל"ב] כתב בהדיא וכאן שיתכונו שניהם לשם התרת חליצה[כב].

[ג] **גם** מה שכתב הרב ז"ל בטעם למניעת האונס מחליצה להרב מהרא"ם משום דהיא מצוה ואונן פטור מכל המנות האמורות בתורה. אחיה לי טובא, דא"כ היכי תיסק לדעתיה דקטנה שהגיעה לעונת הפעוטות חולצת [יבמות ק"ה ע"ב], והא כיון דקטנה היא פטורה מכל מנות האמורות בתורה וזיקתה ודאי זיקה גמורה היא[כג]. וגדולה מזו אחה אני על הרב ז"ל אם כדבריו אין לך אשה שכשירה ליבום שהרי הוא והיא נעשים אוננים, ואף היבום הוא אחד ממ"ע וקי"ל [שם כ"ז ע"ב] כל יבאה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבאה עליה הרי היא כאחת אח שיש לו בנים ואחורה[כד]. ואין להקשות מזמן ההבאחה, דהיא ודאי דרבנן ואם יבא אליהו אף מדרבנן שרי[כה], לאחוקי אונגין לדברי הרב דלעולם אינן בני חליצה ויבום, וא"ל דא"כ אישור אשת אח נמי ליכא, דודאי בעונתן ואזהרות לא שני בין אונן לאחר, ואם כדבריו אונן שגירש לא יהיה גיטו גט[כו], שגם הגט היא אחת מכל אחות ה'[כז] שכן אחאה הרמב"ם בכלל המנות [אחות עשה רכ"ב], ונראה דאף פיטור האונן מדרבנן בעלמא הוא[כח] ואחומרא בעלמא הוא שאחרה הרב ז"ל, אבל לענ"ד לא אן הסם הוא זה, שגם אקח וממכר אנשה הרמב"ן ז"ל בכלל המנות, ואף דיני גיטין וקידושין וחליצות כאותו וכולן דין אחד להם וכולן אעשה אונגים קיימין[כט].

הודפס מאתר אוצר החכמה

ליה לליקני ע"ש. והא דעת אחרת מקנה לה בעי כוונה לקנין. משום דהיינו דוקא בלא כוונה אבל אם כיוון שלא לקנות ולמי אינו קונה בע"כ, וכיון דגלי מדעתיה דבמוסיפה לא ניחא ליה לליקני שלא במשיכה אינו קונה בע"כ במוסיפה. והא דכתב הטור בסימן זה וז"ל: וכתב הרמ"ה ז"ל וה"ה נמי בלוקח דינא הכי. אבל לר' אלי' כתב לוקח יקנה בכל ענין דלעולם אינא דאמיר למיקני עבד דלי בפניו כ"ו שעסוקין בחותו ענין, ואי שלא בפניו ואמר ליה לך חזק וקני מסתמא שליחותיה דמקנה עבד ומדעתא למיקניה עבד ע"כ. ומיפוק ליה דבדעת אחרת לא בעי כוונה לקנין כלל. היינו משום דשאני התם דלריך מזקה שיהיו מעשיו מוכיחין למיקון הקרקע, ואם אין מעשיו מוכיחין לכך אפילו היה הכוונה שלו למיקון הקרקע אינו מזקה עד שיהו מעשיו מוכיחין למיקון הקרקע. ומ"ש ס"ל להרמ"ה דה"ה בלוקח נמי דינא הכי כיון דכל שאין מעשיו מוכיחין שעושה למיקון הקרקע אינו מזקה כלל, ג"כ אפילו בדעת אחרת לא מהני אלא היכא שהמקבל עושה מזקה הילוע שמעשיו מוכיחין למיקון הקרקע דהוי מזקה המועיל. אבל לריך נמי כוונה לקנין ובדעת אחרת ס"ל כוונה לקנין ומגי לה בדעת מקנה אבל כל שמוסר תופן החזקה לאו כלום הוא. וכנגו אלי' ס"ל דבלוקח ס"ל מעשיו מוכיחים דאי נאומר בפניו כו', ואי שלא בפניו כו' מדעתא למיקני עבד ג"כ ס"ל מעשיו מוכיחין. אבל במזקה דעעל גדר דודאי עושה מיקון הקרקע אבל שמוסר כוונת קנין אגי בדעת אחרת מקנה וכמ"ש ודו"ק. **אך** קשה מהא דכתב בטור (י"ד סי' קלב) ז"ל: היה עכו"ם מודד הגבולות חבלה לקנות קנאו וכו'. וכתב עליה הב"י ז"ל: פירוש מעפ"י שהגבלה בשעה שהוא מודד לא קנה מפני שחותה הגבלה לא היה לקנין אלא למדידה עכ"ל. והא לפי מ"ש בדעת אחרת מקנה אינו לריך כוונה לקנין. ומלאה דיש ליישב לפי מ"ש לעיל (בסי' רלה סק"ד) מדברי הרמב"ם דהא דמהני דעת אחרת מקני גבי קטן שיזכה מן התורה היינו משום דזכין לאדם שלא בפניו, ומע"ג דאין אדם זוכה בשלו אחרי שלא ע"י, אחר היכא דהמקבל עושה הקנין אלא שהוא ממוסר כוונה מהני ליה דעת אחרת מקנה אלא שזוכה לו שזוכה שלא בפניו עיין שם[24]. ומ"כ בעכו"ם אפשר לומר דלא מהני דעת אחרת מקנה כיון דאין זכיה לעכו"ם. ומה יתיישב מה דהקשה המשנה למלך (פ"ד מהלכות מכירה הל' ח) בדברי הטור שכתב (בסי' ר) גבי הכניס לוקח את הממרים שכתב שם וז"ל: והרא"ש כתב לאפוקי מדד לוקח על הממרים לא קנה שלא נתכוין למשיכה ולקנות בזה למדידה זו למדידה בעלמא נתכוין. וכתב עליו הטור ולא מסתברא, ולאו מ"ד ס"ל סברא זו ע"ש. ולפי מ"ש י"ל דה"ה בעכו"ס דיש"ל דמהני דעת אחרת ומשום זכיה. ועמ"ש (בסי' רלה סק"ד) שם דגם במקח שייך זכיה כל שרוצה לקנותו ובעכו"ס לא מהני זכיה. אלא דקשיא דברי הרא"ש שכתב שלא נתכוין שלא למדידה, דה הרא"ש ס"ל דמהני דעת אחרת אפילו בלא כוונה וכמו שכתב הנ"י בשמו. ואולי תרי לישני הוא[25].

ובשו"ת מכס נפי (סי' ו) ז"ל: ולריך תקירת מכס מי הוי הך כוונה דבעינן בחלינה, היינו מטעם דמצוה היא ובעינן כוונת המצות דפסקו רוב הפוסקים דמצות לריכות כוונה, או בעין כוונת הקנאות דבעינן דעת אחרת מקנה וקונה וכאותה שאמרו העודר בנכסי הגר וכסבור שלו הוא שלא קנה משום שלא מכוין למיקני כו'. והנראה לענ"ד דכוונה זו האמורה בחלינה היינו שלא מטעם הקנאה ובהכי ניחא לי מה דקשה להו לתום' פרק מצות חלינה יבמות (קד, ב ד"ה והא אמרי) אמאי אמרינן דקטנה מולנת והא לאו בת דיעה היא, ולדידי לא קשה משום דכיון דמתורת הקנאה אמינן עלה, והרי היא יולה לעצמה מן התורה היכא דדעת אחרת מקנה אותו וכמ"ש תום' ר"פ בן סורר ומורה (סנהדרין סח, ב ד"ה קטן) עכ"ל. ולפמ"ש דבדעת אחרת מקנה אין המקבל לריך כוונה לקנין, ג"כ היכא מניגו לומר לכוונת חלינה הוא כוונת הקנאה, ג"כ למה אמרו עד שיתכוונו שניהם הא דעת המשה אינה לריכה להקנאה כיון דאין דעת אחרת מקנה. ועמ"ש לעיל (בסי' רמג סק"ה) דהא דקטן קונה בדעת אחרת מקנה היינו משום דס"ל כוונת הקנאה למקבל בדעת אחרת מקנה, עי"ש[26].

פיתוחי חותם

מבואר להדיא כדברי רבינו בחידושי הרשב"א בבבא־בתרא (שם) והבאנו דבריו לקמן דגם במקח מהני דעת אחרת מקנה, וכן כתב שם להדיא גם בחידושי הריטב"א עיין שם. וראה עוד בשו"ת בית־דוד [לבעל הנחלת־דוד] בשו"ע חו"מ (סימן ט) שהאריך הרבה בענין זה.

24 עיין מש"כ לעיל (סי' רלה) מה שמוכח מדברי רבינו בזה.

25 כן הקשה גם הגרעק"א בתשובותיו (סי' לז) וכתב שם דצריך לומר דהראב"ד סובר דבמדד הלוקח גרע משום דגלוי דעת כזו הוי כאילו פירש שעדיין אינו רוצה לקנות. ובספר קהילות־יעקב בגמ' ב"ב (סי' כה) ביאר דבריו בטוטו"ד דכיון שיודע שיש לו לעשות מעשה הקנין ושבלא"ה לא יקנה ואפ"ה עסוק בכונת מדידה ולא לכוונת קנין מוכח שאינו רוצה לקנות עדיין, אבל במעשה דרב ענן שלא ידע כלל שיש לו לקנות שפיר קונה במעשה בלא כוונה היכא דדעת אחרת מקנה, ועיי"ש עוד מש"כ ליישב. אולם באמת מבואר ברשב"א שם (ב"ב פד, ב) שאין כוונת הראב"ד כלל כמו שנקטו רבינו והגרעק"א שהלוקח אינו קונה משום שלא נתכוין לקנות אלא מטעם אחר, דז"ל הרשב"א שם: אבל הראב"ד כתב דאפילו כשהלוקח מודד, לפי שהמדידה וההגבהה ההיא אינו עושה אותה הלוקח לצורכו אלא לצורך שניהם, וכל שאינו עושה לצורכו לא קנה, ולי היה נראה דלא קנה ומטעמא אחרינא "דכל שאינו מתכוין בה לקנות לא קנה" דומיא למה שאמרו ביבמות בעודר בנכסי הגר וכסבור שלו הן דלא קנה "ומיהו אפשר דשאני התם דליכא דעת אחרת מקנה אבל היכא דאיכא דעת מקנה קנה", עכ"ל. הרי מפורש להדיא דהראב"ד לא פירש כלל משום שלא כיוון הלוקח לקנות ואדרבה הרשב"א אכן כתב טעם זה והראב"ד לשיטתיה דבדעת אחרת מקנה לא צריך כוונה אלא משום דהלוקח לא עשה המשיכה לצורכו אלא לצורך שניהם אין כאן מעשה קנין כלל דמעשה הקנין שיש בה צורך גם להמוכר לא מהני, ומדברי הרשב"א שם משמע דגם במקח מהני. ועיין עוד מזה בנתיבות לעיל (סי' ר סקי"ד) ובספר מחנה־אפרים (הל' משיכה סי' ד) ובספר דברי־יחזקאל (סי' מד סק"ד).

26 עיין בספר שערי־יושר (שער ז פ"ו) שכתב שמדברי רבינו משמע שנוטה לומר דהוי כוונת המצוות, והקשה על כך דהרי

הודפס מאתר אוצר החכמה

זרק להודיעך כוחן דרבנן דאפילו נתכוון לזורקה ולנועצה לא מהניא אפילו בחולין עד שיתכוין לחתיכת סימנין מיהא, אבל רבי נתן אפילו כונת חתיכת בשר לא בעי כדאמרינן בפרק השוחט (שם) טעמא דנפלה הא הפילה הוא כשרה וקא משמע לן דאף על גב דלא מכוין אפילו לחתיכה בעלמא כשרה, ורבנן נמי לא בעו כונת שחיטה דמדגלי רחמנא מתעסק בקדשים דפסול מכלל דחולין שרו אלא כונת חתיכת סימנין מיהא בעי והני לאו בני כונת חתיכת סימנין נינהו אלא לחתיכת בשר בעלמא מכווני כדאמרינן בהשוחט (שם ב'), ואיכא דקשיא להו היכי מוכח מהכא דלא בעינן כוונה בחולין דשאני הכא דאחרים רואין אותם וכונת אחרים הרואין אותם כונה היא אפילו במקום דבעינן כונה, וכדתנן בגיטין (כ"ב ב') הכל כשרין לכתוב את הגט ואפילו חרש שוטה וקטן והוינן בה בגמרא והא לאו בני דעה נינהו ואמר רב הונא והוא שגדול עומד על גביו, ונראה לי דאינה קושיא דאנן עיקר דיוקא מרישא דמתניתין דייקינן דקתני ושחיטתן כשירה חוץ מחרש שוטה וקטן שמא יקלקלו בשחיטתן, טעמא דשמא יקלקלו הא איתברו דלא קלקלו כגון דאתא אליהו ואמר שחיטתן כשרה וכן נמי אי איכא אחרים רואין אותם שלא קלקלו שחיטתן כשרה, אלמא אחרים רואין אותם לא משום שתהא ראיה במקום כונה אלא לדעת שלא קלקלו אלמא לא בעינן כונה, ואחרים רואין אותן לא משום כונה, ומאן תנא ע"כ רבי נתן היא, וזה נראה לי ברור.

ורבותינו בעלי התוספות ז"ל תירצו דעומד על גביו טפי עדיף מאחרים רואין אותן, [דאחרים רואין אותן] משמע שהן רואין באקראי בעלמא אבל התם כי גדול עומד על גביו ומזהירו כונתו כונה הוא להכשיר הגט על ידו, והיינו נמי טעמא דמתניתין דתנן נמי בימות פרק מצות חליצה (ק"ד ב') חרש שנחלץ והחרשת שחלצה וחולצת לקטן חליצתן פסולה ומפרש בגמרא טעמא דקטן משום דאיש כתוב בפרשה וחרש וחרשת אמרי דבי רבי ינאי לפי שאינן בואמר ואמרה, ולא נקטי להו טעמא משום דלאו בני דעה נינהו אף על גב דחליצה בעי כונת שניהן כדאמר דבי יוחנן (שם ק"ב ב') בין שנתכוין הוא ולא נתכונה היא בין שנתכונה היא ולא נתכוין הוא חליצתן פסולה עד שיתכונו שניהן, לפי שחליצה בבית דין היא וכונת בית דין העומדין עליהן ומלמדין אותם ומזהירין אותם הויא לה כונה, אלא שיש להקשות לתירוץ זה מדתניא בתוספתא יבמות (פי"א ה"ט) שוטה שנחלץ חליצתו פסולה ולא מהני להו כונת בית דין העומדין שם, ותירצו דשוטה שאני דלא מהניא ליה אפילו עמידת גדול על גביו משום דלאו בר דעה כלל הוא ואפילו בעמידת גדול על גביו לא מצי מכוין, אבל חרש וחרשת דעת קלישתא איכא להו ובעמידת אחרים על גביהן ומזהירין אותן יכולין הן לכוין כונה זו ברמיזה ומשום הכי לא מעכבא (לידו) [בהו] אלא קריאה, ואף על גב דלגבי מצוות חרש כשוטה חשבינן להו, הכא דכונה מועטת היא שאני כדאמרן דכונה מקצת איכא להו באחרים עומדין על גביהן, ואף על גב דגבי כתיבת הגט מהניא אפילו בשוטה, דהתם הוא דמתוך שהוא כותב בגט שמו ושמה והעומד על גביו מזהידו מתוך כך הוא מכיר יותר שהוא נכתב לשמה.

ורבינו הרב ז"ל תירץ שכל דבר שאפשר לעשותו על ידי שליח הויא עמידה על גביו ככוונת העושה ומדין שליחות, אבל דבר שאי אפשר לעשותו על ידי שליח אף עמידת בן דעת על גביו לא מעלה ולא מורידה במקום שצריך כונה, והלכך חליצה שאי אפשר לעשותה על ידי שליח לא מהניא עמידת בית דין על גביו והיינו טעמא דשוטה שחלץ שחליצתו פסולה, אבל גט שאפשר למנות שליח לכתיבת הגט ולכונת כתיבת שמו ושמה אף זה שעומד על גביו כשליח הממונה לכתוב ולכוין בכתיבתו, וטעמא דשחיטה דלא מהניא עמידת גדול על גביו לרבנן דבעו כונה בשחיטה, לפי שהכל תלוי בדעת השוחט דאילו שחט בהמת חבירו שלא מדעתו כשרה ואף על פי שלא נתכוין לה כלל בעל הבהמה אלמא כל ההיתר תלוי בדעת השוחט וכונתו, מה שאין כן בגט דאילו אחר שגרש את אשת חבירו לא עשה ולא כלום, והלכך דעת שוחט דוקא בעינן, ומה שפירשו דבי רבי ינאי ביבמות טעם חרש וחרשת משום דאינן בואמר ואמרה ובקטן משום דאיש כתוב בפרשה ולא אמרו לפי שאינן בני דיעה, לרבותא אמרו כן, דאילו נקט בקטן טעמא דבני דיעה הוה אמינא דקטן כבן תשע כבן עשר שהוא בן דעת ויודע בטיב חליצה שתהא חליצתו חליצה כאותה שאמרו בגיטין (נ"ט א') הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין, קא משמע לן דלא דאיש כתוב בפרשה, וחרש וחרשת נמי לאשמועינן דאפילו אלם ואלמת דבני דעה נינהו לאו בני חליצה נינהו, ותדע דלדבי רבי ינאי דמפרשי טעמא התם לפי שאינן בואמר ואמרה אסיקנא דאלם ואלמת חליצתן פסולה וכי הוה סלקא דעתיה דרבא מעיקרא לפרושי טעמא

כתובות יב

ובאמת דגם הרמב"ם דמייתי לענין פיהוק ועיטום לפי' חזל דס"ל דוסת הגוף בפ"ע תינו וסת רק בלירוף הימים ותכן לא קיי"ל הכי כמ"ש הה"מ שם ולדיוק מוכח דוסת הימים גם בלא מקרה הגוף סי' וסת ות"כ גם לפי' הסד"ט שהבין דהרמב"ם מיירי בהרגש פתיחת מקור דדמי לשחר מקרות הגוף אין ממנו ראיה לדיוק וכמ"ש ומוד דכיון דהרמב"ם סובר דחזקת דס בת הרגשה ת"כ תסה זו שפופת בזמן הוסת תורת כתמים ממש. מרגשת לו דיבי' מוכח דוחת דבר לא מקרי הרגשה וגם בגוף אין הרגשה כ"ל לפ שרשיי גם בתבו' פ"י סי' ו', שהעלה דהרגשת יציאת דס תס לא הרגשה שיצא מן המקור לא מקרי הרגשה ע"ש שהביא לראיה לשל נדה דהיינו תס יודעת בבירור שלא הרגישה בשעת זיבתו מהמקור אלא בשתמת תוץ שהרגישה יציאת דס מן המקור ואינה בקיאה להכמין דחזקת דס בת הרגשה וכן לדיוקי בחו"ד דסי' ק"ל ובשו"ת מהר"י אלאחד סי' קל"ד שכתבו דזיבת דבר לא ל"ה הרגשה תס יודעת בבירור שלא הרגישה בשעת זיבתו מהמקור כדי כמ"ש וגם הגה מלתי בשו"ת מהר"ח ח"ז סוסי' קי"ב ח"ל ואיני מבין כל הבודקת ומלתה טמא בשלה בחבוקת וכו' ובהיותי בנחיישמתם דבדתי בזה עם מורי הר"ש והביא לי שפירוש עד שהרגיש בשרה לנומר שמלתה דס בשרה תפי' תס תינה מרגשת ביציאתו כגון דס הגמלת בפרוזדור שחייבים עליה על ביה"ק תע"פ שלא הרגישה בו ביציאתו מן המקור וכו' שכ"ל אבל מ"ש מהת דחייבין על ביה"ק ל"פ דתכן קיי"ל מק"מ טמא ולטהרות ח"ל הרגשה כלל וע' בסד"ט סוף סימן ק"ל בתוכך בשין זה ושב"פ כיון דמפורש גם ברמב"ם רפ"ט מהי"ב דבכל דס הגמלת בפרוזדור תפי' לא הרגישה טמאה דחזקה דהרגשה ח"כ מכ"ש בהרגישה שב מקום לחזן ודוקא בוודעת בבירור שלא הרגישה זיבת הדס מהמקור נאלקו החחרונים מבח"כ בשחמת וח"כ הדבר ברור דבכ"ד בחוך שיעור ד' שבונות דיבה כאשה שיש לה וסת קבוע :

ובעיקר קושית הרח"ש שהביאו הפוסקים בהת דמדה (כ"ב) הל' מלתי בשו"ת בס"ב סימן ק"ו וכפי הנראה הוא הבונת הרשב"ח להרח"ש כמ"ש המגיה שם והשיב דהכופלים לא תמרו בבירור שיש מכה אלא שהכמים שאלו מסס על הקליפות מה הן ותמרו הכופלים שאם הם קליפות ממש הדעת נותן שיש מכה בחייהם אבל אם הוא דס שנקרש בגיה"ח אלא שנראה בעיניהם כקליפות לא נחמר בבגיל שי"ל מכה והכופלים עלמן כשיבת לידם יבחנוהו והביא ג"כ נ' בס"ם שהכופלים עלמן הסיחום להבחין ע"י הבלחן למים ע"ש וזהו כדברי הבני"ח שהבחתי למעלה וכבר הבחתי שהדבר מפורש בתוספ' הרח"ש לנדה והחחרונים לא ידעו מזה בחחכת"ה :

ומעתה נשובה לדין הרמ"ח דסי' קפ"ז שהביא רו"מ דברי הגו"ב וגבע שעשויים סי' כ"ח ובלחת שגם בחשובת פ"י ח"ח יו"ד סי' ח', וב"ב סי' כ"ט בחיוך בדמיית דברי הב"ח והעלה להקל גם בלינו ידוע שם המכה מוציאה דם ומלתי בחשובת חשב"ן ח"ד בחומ"ם טור ח' סי' מ"ט בחשו' הר"ם דוכלן דהגם דלין לסמוך ע"ד המדקי להחיר שלא בשו"ת מ"מ בדלוכת נמי מכה יש להקל ע"ש וגם בשו"ת כתר כהונה סי' מ"ו בחיוך מחוך והעלה להקל ובפרט בחשה שלי' לעיהר דגם הש"ך מודה דח"ל ז"ב כלל וכמ"ש בשו"ת שמ"ח סי' ע"ו וחמו' פ"י סי' ח' ע"ש בחוכך ולחיתי בכסד"ה שבשו"ת בס"ל סי' ק"ו שחמה דגם בדלוכת מכה לוך נחיר מספק כיון דרוב דמיס מן המקור וחפי' בספק השקול לדעת הש"ך שביו"ד סי' כ' לח מוקמי' בסד"ח בחוה"ת והביח בשם חשו' מע"ל שהעתיק השו' הח"ל שהעיר קלת מהכ"ל והמע"ל שי' דמלקרין מיעוט דס עליי' והיח דמה דגם נגד שיהם לוכח רובא במקור ואני בחשו' חחת לק' דלוכת העלתי עפמ"ש בהפלחה כהובות ט"ו וחמו' כנסי"ח סי' כ"ד וח"ם סי' ס"ג בדין ט' חניות דלח חלת בדוב בשר חלת ברוב מקומות לם כן ה"ב יש ב' מקומות לפיטו והוי רובא ומלתי בשו"ת כ"ח סי' מ"ח בחמע' החשו' שהעיר בשרה זו חלת שלא הביאו ממקומות הכ"ל ולח דגם המכה במקור מ"מ כיון דדם שבא מהמבה לימו ממא הוי רובא ולפילו הוי רק כחחלה על מחלה שוב י"ל דלחולין בחר קרוב להחלת הרחם והוחר והעליי' קרובים יותר משומק הרחם מקום שפעת דם נדה :

ועוד דשלא בשו"ת החמה בחזקת מסולקת דמיס כמ"ש בחשו' רח"כ והחיזקו על ידו בחשו' נט"ם סי' כ"ח וחשו' מח"כ סימן כ"ז ומרי דכ"ע כי' ו' ובר"ח סי' ל"ח וח"ם סי' קמ"ב וגם סימי ז"ב הויח בחיקת ביבה"פ בלירוף שהדם מטוחה ממרחה דם נדה לימת עיבה כמ"ש הח"כ סם ות"כ ה"ב בל"ד וע"ש בפ"י בהיבות (ע') מ"ש ע"ד מהרח"ח לפי פיל"ח ובקו"ח שם שכתב ב"כ דבמכה במדין ים מ להקל מטום קוכבת ולחך דבל"ד המכה ברחם מ"מ הרי הוח כמוחר והחחלת פי הרחם ולחיכת נמי קוכבה וע' בב"ם ח"ע סי' ס"ח סק"ג שהביח ג"כ דברי מהרח"ח כחוכת ס' ועיין הפסק טהרה וספילת ז' נקיים יפה כתב רו"מ דבפ"פ תפסיק בטהרה יום ח' וחם ח"ן ג"ז לח יהיה בחפסר כחבתי בחשובה הנ"ל להקל ע"י בדיקת קיוח שלח בחורין וסדקים. ותני תפלה שיעלח השי"ח ידו וירפחה לבל נעטרך לכמום בפרלה דחוקה :

והנה בגוף השלה הנ"ל יש לעיין עוד מ"ש בס' סי"ע סי' קפ"ז תשו' ח' למד בדם היולת עם ליחה לבנה דבדם נדה שינע בבשרה ולכן חם יצח בשפופרת שהורה להליחה נוגע בבשר ושם בח"ב סימן י' נשחל מהח דנדה ע"ז דחייטינן בדם מכה שמח מיפת דם מעורבת בו והביב לדם הוי מינו ואינו חוכן משח"כ בליחה ולליחי בס' רח"ח לזבחים (ל"ה) שנדפס מחדש (ונשלח לי מהמחבר לחנה) שהשיג עלי דהח לח אינו חוכן ונעלם ממנו ש"ם ערוך בזבחים (ע"ח ע"ב) ורש"י והום' דנבי רוק לקריב ושב חוכן גם בלח ומכ"ש בליחה ע"ש וחם חמנם שבשר לך כפי שבל"ד יש מכה י"ל דהוי ס"ם ושניף מיהו ליכח. והנלע"ד כתבתי :

סימן יד

להרב הגאון הגדול הצדיק הפפורסם וכו' מו"ה אברהם שליט"א סק' סאבטשאב ברוסיא פולין.

מברתבו הניעני ובדבלי לשבר עוברני הלר"נ בעסק השאה המעוכה מלדעם לשבר נשחת לבעל ומיכף בהוודע לה שהוא בע"מ גדול שח"ת לדור עמו כלל ברחה ממנו ולחר זמן חזרו ופיהוה ונסחה ליהו פעמים להיות עמו קלת ימים ולח הי' בחשבר לה להיות עמו עד שמח בלח בנים והניח לח במדה"י רחוק כמה חלפים פרסחות במדינת פחרטלחנד שמעבר לחעריקח והוא רשע וכופר בכל התורה עד שבויה במכתבו לח הרב הגחון מלדעם שביקש ממנו ענין החליה ומיפה דברי לעג על מלות חוה"ק בקלון ר"ל וכעת נחרלה בלופן שהעשה השאה שליח במקומה במדינה הנ"ל שיעשה במקומה הרקיקה וקריחה וחליצת המגעל. והנה הה"ג מלדעם כ"י הניע מלו שחלה זו לפני והניח דברי ספר יד שלמה מהרב ר' שלמה הלל דיין דק' ווחרשה שהעלה דהח דחליצה ל"מ ע"י שליח הינו רק בשליח של החלון דבמלות שבנופו ל"מ שליחות כמ"ש חורי"ד וכפי שבילר בקלה"ח סי' קפ"ב גם החליצה מנעל מרגלו הוי מידי דממילא ודמי להגחת חפלין משח"כ השאה שפיר יכולה לעשות שליח ותני השבתי לו שמד' הרשב"ח חולין (י"ב) בשונית דשמיטה לי בעי כונה שהביח בשם מורו הר"י ו"ל שכל דבר שחפשר לעשותו על ידי שליח הוי עש"ב כוחת השומה ומדין שליחות חבל דבר שח"ח לעשותו ע"י שליח לף עמידת בן דעת הנעש"ב לח מעלה ולח מוריד במקום שלריך כונה והלבך חליצה שח"ח לעשותה ע"י שליח ל"מ עמידת הב"ד ע"ב ותיינו מעמת דשומה שחלן שחליצתו פשולה (שהביח שם לעיל בשם התוספתת פי"ח דיבמות) חבל גבו שחפשר למנות שליח ומה שפילגו דבי ר"י טעם חרש ושרשה משום דלינן בחמר ותמרה וכו' ולח לחמרו משום שלינן בני דיעה לרשותה לחמרו כן וכו' ושרש ושרשה נמי לחשמושין דחפי' חלש ולחמית דבני דיעה ניעהו לאו בני חליצה ניעהו וכו' עכ"ל וכ"ה בחשו' הרשב"ח ח"ח סי' כ"ו ועי' בב"י או"ח סי' ת"ם הכי מפורש דטעמת דשומה ושרש ושרשה משום דלאו בני דיעה ניעהו וכיון דח"ח לחליצה ע"י שליח ל"מ החליצה ח"כ היינו נמי טעמת דשרשה וגם הכי מפורש בחוספתת שם וז"ל והחולנת מן השומה וכן שומה שחלנה וחולנת מן הקטן חלת וכו' ושכ"ח אין ממזרים ביבמה עכ"ל וכיון דהכ"י מפרש טעמת דשומה שחלן משום דח"ח ע"י שליח ח"כ גם הת דשומה שחלנה הוח משך טעמת דחלי"ב מיקבי לחמי ל"מ בה עמידת הב"ד וכן בשרשה מהך טעמת ח"כ מבואר דגם בחלה ל"מ שליחות ולח דהשום' ושב"ח בתבו עוד טעמים לייב קושיית הכ"י מ"מ חיים חולקים על הדין המפורש מדברי הכ"י ושם כן מהולקן על הרחשונים למדנו דבר זה דגם בחלה ל"מ שליחות ודלת בבעל יד שלמה (ובגוף דברי הרשב"ח מה שבואר מחידושיו לחשובתו הנ"ל יעויין בשו"ת מהר"י חשחר חחו"ת כי קל"ו ויהו"ד סי' פ"ב מ"ם בזה) :

ובוצאתי בשו"ת מהר"ח ח"י סימן קכ"ח שכתב בטעמת דחליצה

הודפס מאתר אוצר החכמה

הפסק הראשון בדין חליצה ע"י שליח

ת ש ו ב ה

וואַרשילאָווקא, פלך פּאָדלאַסק.

כנוד הרב הג' כו' מו"ה **עקיבא זבארסקי** שליט"א האב"ד דק"ק הכ"ל יהי ד' עמו ויעל

ע"ד השאלה נידון החשה ניסק נת יהודת לידל שהיא נפה ממעריקא וזקוקה ליבם מעירו שהוא נמדינת סלוועט ומלנד ההולאה מהנסיעה הגדולה והרנה לחזר לת תוכל החשה שלת, הנה עוד כנד הדנר מלד המדינה כי מלז כחזר עזנה ונסעה מניתה לת נסעה נהכזר נרשיון המדינה ולכן עתה נגולה יהיה עליה משפט נזה ונקל מלד שיהיה עליה נם משפט מות לחזר נמדינה ההיא לין עוד חוקים קנועים לנון ולשפוט רק כפי רנון הקלמיסלרין, ומלנד זה הלת החיש לו החשה לחזר ינולו מלמעריקא לנם יחשדוהו נמרנל, לרלות הממנת הסלוועטים ועלול הוא לפול נפח ומלנד זה הנה לחזר הממשלה הסלוועטית מחשבה מחיבות ולפיקורסות נם להכעים ילחקו וילענו מחנות החורה ומחלנים ליתן חליצה לזולת יחמשך הענין ויחלרך הזמן, זמנים טובת משמע, עד חזר יפעלו שיתן חליצה והחשה תלטרך להיות נעה ונדה נלרץ לת לה עתה וזרה לרומה ומי יודע כמה, ולכן מנודל פחד זה הנשים הזקוקות ליבם מחדינת סלוועט יחלנו מנסוע לנם ונשלרים נלי חליצה כלל. ונמשך הזמן יקרב חליהן לין חפשי פורק עול תורה ומוזת חותה נלי חליצה, כחזר רלינו כמה פעמים ולזלת חפול השאלה הנחוצה לם לפשר הדנר שתהיה חליצה ע"י שליח הייבו החמירה, יתכן שחלמר היא מקודם לפני ני"ד דפה מלן יבמי להקים וכו' ומובן הדנר כי זה יהיה כחזר יקבלו מכתב מהני"ד של העיר שיבם שם שהוא לינו רולה ליבמה ויכתבו הני"ד דפה לנם שהיא לחרה מלן יבמי וכו' ויולמר הוא לת חפלתי לקחתה לו חולי ע"י רחילת שנחחדשה בימינו כי ישמעו מרחוק קול דנרים מחש חבל החליצה והרקיקה יהיה ע"י שליח.

ענף א'.

תשובה. הנה הערוך לנר בינמות (ק"ו.) נפירש"י נד"ה נט מוטעה דלפשר ע"י שליח נסחפק נמה לת נימת בחליצה לחפשר ע"י שליח דידה ובס' יד שלמה מהרב ר' שלמה הילל דיין בווארשת ימת להלכה לחלק כן דהת דלת מהני שליחות בחליצה זהו בשליח של החלון דמלוה שבבופו לת מהני שליחות כמ"ש ת' רי"ד בקדושין וקלה"ח סי' קפ"ב. בס החליצת מבעל מעל רגלו לי לפשר בשלוחו דהת ההבמה על הדבל הוי מידי דמחילה ודמי להבמת תפילין משא"כ החשה שפיר יכולה לעשות שליח ובחשובת מהרש"ם ח"ת סי' י"ד הביא דברי הרשב"ת בחולין י"ב בסוגיא דשחיטה לי בעי כוונה דהביא שם בשם מורו הר"י, וז"ל שכל דבר שחפשר לעשותו ע"י שליח הוי עומד על בניו כוונת העושה ומדין שליחות. אבל דבר שלי לפשר לעשותו ע"י שליח אף עמידת בן דעת העומד ע"ב לת מעלה ולת מוריד בחקום שבריך כוונה, והילכך חליצה שלי לפשר לעשותה ע"י שליח לת מהני עמידת בי"ד העומד ע"ב והייבו טעמה דשותה שחלן חליצתו פסולה (שהביא שם לעיל בשם התוספתת פי"ת דיבמות) אבל בט שחפשר למבות שליח וכו' ומה שאמרו דבי ר' ילאי טעם חרש וחרשת לפי שאין בחמר ואמרה ולת אמרו משום שאין בבי דיעה ביבהו לרשותת אמרו כן וכו' הרי מפורש טעמת דחרש וחרשת משום דלאו בבי דיעה ביבהו וכיון דת"ת חליצה ע"י שליח לת מהני החליצה ת"כ הייבו טעמת דחרשת. ובס הרי מפורש בתוספתת שם וז"ל והחולבת מן השושה וכן שושה שחלצה וחולבת מן הקטן וכו' וכיון דהר"י מפרש טעמת דשושה שהלן משום דת"ת ע"י שליח ת"כ בס הת

דשושה

דשוטה שחלצה הוא מהך טעמא דלכ"ע תקצי למאי לא מהני נה עמידת הני"ד וכן נחרשת הוא מהך טעמא. מ"כ מנואר דגם נחשה לא מהני שליחות. ולפ דתוס' והרשב"ם כתבו עוד טעמים לייש קושיות הר"י מ"מ חינם חולקים על הדין המפורש מדברי הר"י ול"כ מתורתן של הרמשונים למודנו נכר זה דגם נחשה לא מהני שליחות. ודלא כנעל יד שלמה. עכ"ל.

ולע"ד לפשר לנון נזה כיון דהרשב"ם נשם מורו הר"י ז"ל לא כתב זה מפורש נהדיא דהא ליהו כתב רק והיינו טעמא דשוטה שחלן שחליצתו פסולה ולא כתב והיינו טעמא דשוטה שחלן וכן שוטה שחלנה. מ"כ הא לפשר לומר דנדיוק נקט רק נמא דשוטה שחלן ולא שוטה שחלנה משום דשוטה שחלן שפיר לא מני עניד שליח משום דהוי מנוה שנגופו לגמי נחשה לפשר נשלוחה והא דשוטה שחלנה זהו מטעמא דתום' דחלקו בין גט לחליצה לפי שיש נחליצה ריעוי דנריס ואין נשוטה דעת כלל לעשות הריעוי דנריס לדעת בי"ד, לגמי בגט שנוח לעשות וכו' ומחשנתו ניכרת מתוך מעשיו וכו', ונת' מהר"י לפמר (מהר"ע סי' קמ"ז) כתב דהאי טעמא שייך נם נדידה, ולדרנה נדידה ליכא ריעוי דנריס מנדידה, ומ"כ י"ל דמורו של הרשב"ם סונר דנדידה ליכא ריעוי דנריס כ"כ נריכים למו לסנרא זו דחליצה מ"מ ע"י שליח ולהכי לימו מועיל כוונת הני"ד העומד ע"ג גמל נדידה שוטה שחלנה מע"ג דכוונת הני"ד העומד ע"ג יהיה כוונת העושה ומטעם שליחות דמועיל נה גמל מגד ריעוי דנריס דליכא נדידה לין נה דעת כלל לעשות מה שתעשה לדעת בי"ד ולין ה"נ שם היה שליחה עושה כל מעשה דילה נחליצה היה מהני גמל מגן נתוספתא הרי נשוטה שחלנה קיימינן והיל היתה העושה נחליצה ונה ליכא חסרון נדול מגד ריעוי הדנריס ולפי"ז שפיר כתב להקשות נהא דבי ר' ינאי דלא לימרו נחרש והרשת משום דלמו נני דיעה ניהו דנשניהם הפסול משום דלמו נני דיעה ונחרש משום דלי לפשר לו נשליחות שיכוונו הני"ד נעדו ונחרשת דלפשר לה נשליחות מ"מ שם היל חולשת דליכא החסרון דלין לה דעת ותהיה מנולנלת מגד ריעוי הדנריס דליכא נדידה ול"ג.

והיה לפשר עוד לומר דלהכי לא כתב הרשב"ם נשם מורו והיינו טעמא דשוטה שחלן וכן שוטה שחלנה משום דשוטה שחלנה י"ל טעמא כמ"ש הרמב"ן נס' הזכות פ"נ דניטין דשוטה לימה חולשת שהתורה לימרה ושלחה מניתו שתהיה משלחת ולימה חוזרת ושוטה היל משלחת וחוזרת ולמדו חלילה מנירושין ורק נחרשת דהיל משלחת ולימה. חוזרת וליכל הטעם דשוטה שחלנה להכי הוצרך הרשב"ם נשם מורו לחדש הטעם דלהכי לא מהני עמידת בית דין משום דזהו שליחות מגל נשוטה שחלנה לעולם לא יהיה מהני שלוחה נס נלא הך טעמא דהרשב"ם נשם ר"י דלפילו לם היה לפשר ללמדה לעצמה שתכוין מה נכך הלא הריעותא דלי לפשר לה שתחלון זהו מגד דהיל משלחת וחוזרת ולולם לית שיהיה כיון דלפשר לומר דהרשב"ם עזב שוטה שחלנה מטעם חילוק התום' מ"כ ליכל מדברי הרשב"ם שתירה מפורשת לדברי היל שלמה, ולינרל לעיקר דברי הרמב"ן הול קלת מגומגם נעיני, דנחשה לנעלה שהיתה מקושרת עמו נחהנה והיתה תמיד עמו שייך לומר דשוטה החסרון הול מגד דמשלחת וחוזרת, לגמי נימה לינם הרי לא היתה עוד עמו כלל מקושרת כדרך לית ושמה, ולפעמים יתכן דהינם לא היה כלל נעירה וגם הול שנחוי לה ולכן הסנרת רחוקה דתהיה משלחת וחוזרת, ועוד דנגט כתינ ושלחה מניתו וגם כתינ וילמה וכנר כתב מרן רמ"י ז"ל דינמה לחו ילילה מקרי והיינו כי לימה ילילה היל הרי מעולם לא היתה מקושרת עמו כלל ולא שייך ושלחה מניתו ואולי לר"ע דאמר נינמות (מ"ד.) מ"ק נית חלון הנעל הכתוב קרחו ניתו ואחות חלונתו מדאורייתא לסירלא עליו ואי"ל חלילה כלל מ"כ לפי"ז שפיר י"ל דקריון נינמה וחלנה מניתו כמו ושלחה מניתו ולפשר ללמוד חלילה מנירושין. וי"ל זה ניאור התוספתא דפ"ק דחולין כפי גירסת העיטור נמאמר פרוזנול כשר נגרושין פסול נחליצה כשר נחליצה פסול נגרושין, דכשר נגרושין היינו לכתוב גט כשר נשוטה ונדול עומד ע"ג כמ"ש התום', ופסול נחליצה היינו שוטה שחלנה נעצמה דמגד ריעוי דנריס דליכא נדידה ולין נה דעת כלל לעשות מה שתעשה לדעת בי"ד וכשר נחליצה היינו שוטה שחלנה ע"י שלוחה דמגד ריעוי דנריס ליכא חשש כיון דהוי ע"י שלוחה ופסול נגרושין דהיל משלחת וחוזרת לפוקי נימה וינם לית שייך משלחת וחוזרת ולין ללמוד חלילה מנט נזה, ודלא כהרמב"ן הנ"ל, ולפשר דנם הרמב"ן מודה לזה חלא דמיירי היכא דקרה מקרה דהינמה היתה מקושרת להינם נעת מיי נעלה נלופן דשייך לומר נשוטה שתהיה משלחת וחוזרת ונגוונא זו כתב הרמב"ן ללמדין חלילה מגירושין דלם הינמה ושלחה וחוזרת לא יהיה מהני לה חלילה ולא נכל שוטה

יהיה